

6. Holter, Abram, 1798-1851

Arwo ehk Rehkendamise eksemplid / [Abram Holter]. - Tallinn
: P.C.G. Dullo, 1823 (Tallinn : P.C.G. Dullo). - [8], 116 lk. ; 8°
18 cm.

b11627098

EST.MF. 3839

Põhitond

E 5
—
262 a

K r w o

ehk

Rehkendamise

eksemplid.

Laabel.

Tallinnas

trükkitud, Dullo kirjade; ning temma külles
ja warraga. 1823 aastal.

Der Druck dieser Schrift ist unter der Bedingung erlaubt, daß nach Erscheinung, vor dem Verkaufe desselben, zwei Exemplare für die öffentliche Kaiserliche Bibliothek, ein Exemplar für das Ministerium der Volks-Aufklärung, ein Exemplar für die geistliche Akademie, ein Exemplar für die Kaiserliche Universität zu Ubo, ein Exemplar für die Censur-Behörde eingesandt werde.

Dorpat, den 1sten September 1822.

R o c h, Censur-Lector.

ENSV
Riiklik Avalik
Raamatukogu

E 13958

✓ a
✓

G e s t k ö n n e .

On se pissuke ramat, kust neid wie suggusid
arvu eksemplid leida, keige ennamiste kool-
meistride heaks murretssetud, ja sünnib tedda
sedda wisi Ma-kolides pruukida. Kui kool-
meister kolilastele rehkendamist on õppetamas,
süis loeb eksemplid neile ette, kes kui sest arvu
sanud, mis loeti, moistwad, kas numrid tulle-
wad kocko arwata wai mahhaarwata, kas
kawatada wai jaggada. Kui lapsed sedda,
mis kásti arwata, on walmis rehkendanud,
süis watab koolmeister seält järrele, kust olli
kuggenud; ning wenda uu se ramatukene tem-

mate selgeks prowick, kust näeb, kuida laste eksemplid läinud, ja kui wiggadust leiab, siis temma järrele kohhendab, ilma et ominal arwamist, aja wütmist ehk muud seggadust olleks.

Peate sedda hakkawad igga arwamise wisi eksemplid essiotfast ni pisjukesse paljuse ehk summaga, et õppija teige wähhema selletusega, (mis koolmeister jure lissab,) woib moista, kuida se on ja kuida tulleb rehkendada. Et essimesed eksemplid kül wähhikesed ja peast moistetawad, siis ommetige nummer numrest neid nähtakse üllenerwad ja suremaks minnewad, et lapsed ka omma tundmist haaw hawalt peawad kaswatama, et siis kui 40 ehk 50 eksemplisse joudnud, ilma sure waewata moistwad arwata, kirjutada ja rehkendada.

On siin jures ka sedda weel tarwis tähhendada, kuida need mõdedude nimmed, mis eksemplidest leida, suremast mõdedo arrust omma korra järrele wähhemad on, olgo siis rahhast, mõdedudest, kaludest ehk loetawast asjust, nenda kui siin allamal nähha:

1) R a h h a s t.

1 rubel	on	100 foppikat.
1 karruline	—	26 —
1 trimen	—	10 —
1 foppik	—	2 tenniskit.
1 tennisk	—	2 polliskit

2) Mõdedust.

a) Bilja mõdedud.

1 sellitus	on	24 tündrit.
1 tunder	—	2 waffa.
1 waß	—	4 küsimito.
1 küsimis	—	6 matti.
1 mat	—	2 topi.

b) Sola mõdedud.

1 sellitus	on	18 pütta.
1 püt	—	18 leifikast.
1 leistik ehk mat	—	20 naela.

d) Zomaja mõdedud.

1 waat	on	120 topi ehk 4 ankur.
1 ankur	—	30 —
1 toop	—	4 korterit.

e) Pikkuse mõdedud.

1 pennikoorm	on	7 wersta.
1 werst	—	500 sülda.
1 süld	—	3 arfinit ehk 7 jalga.
1 jalg	—	12 tolli
1 tol	—	10 kriipso
1 kriipso	—	10 skruuplit.

3) Kaludust.

a) Kauba Kalud.

1 pärkapund	on	20 leiskast.
1 leisk	—	20 naela.
1 nael	—	32 lodi.
1 lood	—	3 solomiko.

Wenne:

1 perkowitsa pedse lähheb	10 puda.
1 puud	on 40 naela.

b) Hõbbe Kalud.

1 nael hõbbedat	on	2 marki.
1 mark	—	8 untsi.
1 unts	—	2 lodi.
1 lood	—	4 kventi.

d) Kulb Kalud.

1 mark kulda	on	24 karati.
1 karaat	—	12 kreni.
121 tulkatit kaluwad naela.		

e) Apteli Kalud.

1 nael	on	12 untsi.
1 unts	—	8 trohma.

1 trahm	on	3 skruulip.
1 skruupl	—	20 frani.

4) Poetawaisf asjust.

1 tros	on	12 tossinat.
1 tossin	—	12 tükki.
1 shof	—	60 täppi.
1 bant	—	30 —

a) Aiaft.

1 aast	on	12 kuud ehk 365 päewa.
1 ku	—	4 nädalat; aastas 52 nädalat.
1 ku	—	30 päewa.
1 päew	—	24 tundi.
1 tund	—	60 minuti.
1 minut	—	60 sekunda.

b) Pabberist.

1 pal	on	40 risti.
1 riis	—	20 ramatuf.
1 ramat	—	24 lehte ehk poognid.

Tuleb wiimaks veel seddagi tähhendada,

et se ramat mitto dige thieline ep olle; woid
agga sest trükki antud, et parremaid selle
tarbeks, mis tarwis temma on firjunud, ep
olle weel murretsitud. Webruari-kuul, 1822
aastal.

I. Kofkoarwamisfe eksemplid.

1) Üks tallomees müüs härja ärra, ja andis sest hinnast omma lastele monne koppiku mele heaks. Karja laps sai 50 koppikut, lambrine 35 koppikut ning kõigewähem poioke, kes alles möda ouet jooksis, 15 koppikut. Urwakem müüd sedda numritega kofko, kui palju se aus mees ommast rahvast ärra andis?

50	Kopp.
35	"
15	"

Ea andis 100 koppikut, ehk rubla.

2) Hanso Jürri sai ühhe süggise 88 wakka rukkid, 56 wakka otre, ja kae:

ro 52 waffa. Kui palju on nüüd ühtekokko temma aitas wilja?

88 waff.

56 "

52 "

Ühtekokko on 196 waffa.

3) Ühhe moisa poisil olli turro peäl kolm pütta woid müa, ja kui ostja neid kalso peäle wiis, siis kalus essimenne püt 84 naela, tõine 63 naela ja kolmas 50 naela. Müüd arwab ostja, mitto naela need kolm pütta ülleültse wälja teggewad?

84 nael.

63 "

50 "

Need tewad 197 naela.

4) Rõgi tüdruk Liso ei sanud ühhegi saksa ees korda; egga joudnud wi maks aastadgi ühhe leiwa wannema sõnna kuulda egga temma leiba süa. Kui müüd sesamma tüdruk ühte Herat 82 päwa tenis, tõist 128, kolmat 97 ja neljat 58 päwa; mitto päwa teeb

se ülle nelja perremehhe wälja?

82	päwa
128	"
97	"
58	"

Se teeb 365 päwa ehk aasta.

5) Kui kaupmehhel on ühhes aitas 545 pütta sola, ja teisēs aitas 437 pütta, kui rikkas on siis se kaupmees sola polest?

545	püt.
437	"

Ea rikkust on 982 pütta.

6) Ria = linnast Musko suurte teed möda minnes on Wenne piri wiis jama wahhet. Esimesse jama wahhe pikkust on Riast hakkata 14 wersta, teise wahhet 21 wersta, kolmanda wahhet 23 wersta, neljanda wahhet 16 wersta, ja wienda wahhet 21 wersta. Mitto wersta on siis ühtekokko Ria = linnast Wenne piri, Musko teed möda?

14	wersta
21	"
23	"
16	"
21	"

Ei enam kui 95 wersta.

5. 7. Üks mõisnik ostis tõise mõis-
niko käest 800 sülda kuiva lane allust
puud, wina teggemisse ja rehhe kütmis-
setarwis; 440 sülda kahhe alkst puud teis-
liskiwwi teggemisse tarwis; ja torest lew-
pa puud 300 sülda. Saab nähha, mit-
to sülda neid puud ühtekokko on?

800	süld.
440	"
300	"

Neid on 1540 sülda.

8) Kui kaupmees 2 rubla 24 kopp-
piko eest rauda ärra müüb, ja sola 5
rubla 40 koppiko eest, ning 3 rubla 5
koppiko eest tubbakast; palju saab süs-
temma rahha?

2	rubl.	24	kopp.
5	"	40	"
3	"	5	"

Temma saab 10 rubl. 69 koppikut.

9) Üks koddanik ostis kolm koor-
mad wilja. Mõdetes sai ta ühhest koor-
mast 8 wakka 2 küllimitto, tõisest 7
wakka 3 küllimitto ja kolmandast 8 wak-
ka 1 küllimet wilja. Kui ta müüd kof-

ko arwab, palju saab temma siis ülle kolme koorma wilja?

8 wakk.	2	Küllim.
7	3	"
8	1	"

Ja saab 24 wakk. 2 küllimitto.

10) Nulle Pätlast müsid omma linna koormad ühhe kaupmehhele ärra. Kui kaupmees neid ülles wagis, kalus üks koorm 16 leistikast 10 naela, tõine koorm 12 leistikast 18 naela, kolmas koorm 17 leistikast 5 naela ja neljas koorm 15 leistikast 8 naela. Müüd tahhab kaupmees teada sada, kui palju neid linno ülleülitse on?

16	10	16
12	18	"
17	5	"
15	8	"

Neid on 62 1/2 1 1/2

11) Üks inimenne ellas ommas lapse põlwes ja põllo harrimisse ammetis 32 aastad ja 128 päwa. Nende päiwe peäle sai temma wäetenistusse alla, ning tenis Kronut 25 aastad ja 75 päwa arsal wisil kōikis asjus. Siis anti lubba temmale isstennese peäle heita, ja üsna pri kōigist olles omma pead toi-

ta. Seski põlves ta weel 16 aastad ja 142 päwa ellas. Arwatem miud järrele, mitto aastad ja päwa se auulik mees siin ilmas on ellanud?

32 aast. 128 päw.

25 " 75 "

16 " 142 "

Ta on ellanud 73 aast. 345 päwa.

12) Kirriko laekast sai ükskord wana kahhe koppiko rahha 21 rubla, 72 koppikut. Uut kahhe koppiko rahha oli 34 rubla 46 koppikut. Wie koppiko rahha 7 rubla 85 koppikut. Tenniskissi 12 rubla 16 koppikut, ja polhuski rahha 94 koppikut. Kui se koid olli ärra loetud, siis arwati kokko ja

21 rub. 72 kopp,

34 " 46 "

7 " 85 "

12 " 16 "

— " 94 "

leiti: 77 rubl. 13 koppikut.

13) Pikka moisa tallopoiad tullid moisa omma walla maggassinist wilja laenama. Mütti Hen sai 5 wakka 1 küllimit. Purdo Rein sai 4 wakka 3 küllimitto. Wira Purkale anti 3 wak-

ka 2 kullimitto. Tütso Riisule 4 wak-
ka 1 kullimit. Kusoa Peetrele 3 wak-
ka 3 kullimitto. Lemsi Kertile 4 wak-
ka 2 kullimitto. Põltsama Tõntsule
6 wakka. Agga Tahma Allon, Met-
sawaht Laur ja Sure sanna Jürri said
ühtekokko 8 wakka ning 2 kullimitto.
Müüd arwab aidamees, mis need wak-
kad ja kullimittud wälja teggewad?

5 wakka.	1 kullim.
4 " "	3 " "
3 " "	2 " "
4 " "	1 " "
3 " "	3 " "
4 " "	2 " "
6 " "	— " "
8 " "	2 " "

Need teggewad 40 wakka 2 kullimitto.

14) Ühhe rannaäärtsse moisnikul
jodi igga fewwade kalla püüdmissse aial
wägga paljo õllut ärra. Kui ühhe few-
wade jälle suur ränk kalla saak olli, siis
jodi temmal ühhe nãddali sees 34 wati
ja 2 ankurt õllut ärra. Tõise nãddali
42 wati 1 ankur; kolmanda nãddali
39 wati ja 3 ankurt, ning neljanda

näddali sees 35 wati 2 ankurt. Paljo
se teeb ülle ku?

34	wati	2	ank.
42	"	1	"
39	"	3	"
35	"	2	"

Se teeb 152 wati. — "

15) Uhhes sures koli maias läks
werend aasta kohta 5 risti 18 ramatud
pabberid üllesse. Toise werend aasta
kohta 7 risti 4 ramatud. Kolmanda we-
rendi aasta sees kullus seal 8 risti 2 ra-
matud ärra; ning neljanda werend aas-
tas läks 6 risti 16 ramatud pabberid seal-
sammas koli maias ärra. Nüüd kool-
meister panned need ninmetud arrud
koko, ja näeb, et aastas pabberid ül-
lesse

5	risti	18	ramat.
7	"	4	"
8	"	2	"
6	"	16	"

läks 28 risti. — "

16) Männiko Jani Andres surri
warrakult omma naesega ärra, lapsed
ollid alles wäetimid ning maia ja maad
jäid wderaste kätte. Siis müüdi kohto

poolest muist ellajid maiast ärra, ja panti rahha waeste laste warrandusseks walla laekasse. Kaks hoost müdi ärra, ja maksid hinna poolest 125 rubla 45 koppikut. Härja eest said 59 rubla 80 koppikut. Lehm maksis 25 rubla 75 koppikut. Wie lamma eest said 23 rubla 30 koppikut, ja sokkust 5 rubla 15 koppikut. Kui nüüd kohhus sedda warrandusest järrele jätud rahha warrandust kokko arwas, ning laste parrandusseks tallele panni, siis meiegi lustime katses arwata, ja koggutud rahha summa kuulda sada?

125	rubla	45	Koppik.
59	=	80	=
25	=	75	=
23	=	30	=
5	=	15	=

Summa on 239 rubla 45 koppikut.

17) Kui moisnikul kümme head hoost olles, ja neid kõik nende müüa wäert rahha ette arwas, nenda et üks 430, tdine 303, kolmas 300, neljas 230, wies 205 ja kuus 200 rubla maksas; ning allamist jälle seitsmes 140, kahheksas nissamma palju, ühheksas 110

ja kümnes ka seddasammas võrd rub-
lasid hinnale jõeiks; siis hea kord num-
rid arvaja silma ette tulleb, ning mois-
tus kohhe küsib: kui palju sedda rahha
ühtekokko on?

430 rub.

303 "

300 "

230 "

205 "

200 "

140 "

140 "

110 "

110 "

Ühtekokko on 2168 rubla.

18) Tallinna lihunik müüs lae-
wade peäle wiis suurt hõrga ärra; ja
kalus esimesenne hõrg 347 naela, tõine
382 naela, kolmas 400 naela, neljas
325 naela ja wies 356 naela. Paljo
müüs se lihunik laewa meestele lihha
ärra?

347 ₰

382 "

400 "

325 "

356 "

Ta müüs 1810 ₰

J. 19. Enne olli üks rikkas härra wägga paljo rahha tõiste kätte wölgo uskund. Kui nüüd hakkas sedda wölga tagga aiama, siis ühhe kuultsa kaupmehhe käest 99987 rubla forraga kätte tuli, ning tõise kaupmehhe kuntraktist 76432 rubla sai. Kui sedda hulka rahha jälle omma taskus näggi ollewad, siis ahnusse hinno tõistegi wölgnikkudele pitkemalt aega ei annud; waid laskis jalla peält üht omma 990 rubla tua, tõist 738 ja kolmat 540 rubla ka kätte anda. Nüüd hakkab wõlla summa järrele arwama, ning näeb et tõiste

99987	rub.
76432	"
990	"
738	"
540	"

käes 178687 rubl. olli.

20) Xia linnast wöttis üks wori mees kunninga rahha peäle ning wiis Musko. Kolm näddalat läks temmal sedda te wahhet käies aega ärra; ning joudis ühhe näddali sees 358 wersta maad eddesi minna, tõise näddali 352 wersta, ja kolmanda 349 wersta. Pal

jüks on siis Riia ja Muusko wahhet?

358 werst.

352 "

349 "

Sedda on 1059 wersta.

21) Üks kaupmees sai laewast, mis Perno tulli, omma jaõ kaupa kätte, ning neid kauba asju olli: 500 tošsinad nugge, 675 tošsinad wikkatisi, 462 tošsinad kãra, 430 tošsinad lammaste raudi, ja sõma kahwliid 368 tošsinad. Mittuks tošsinad neid rüistu ühte kokko on?

500 tošsinad.

675 "

462 "

430 "

368 "

Neid on 2435 tošsinad.

22) Tallinna maal olli ühhe moisnikul mitto moisad, ja iggas moisas rohkeste head karja piddamist. Weiksid olli temmal 1482 hinge, lambud ülleüldse 986 ja siggu 547 tükki. Sulg lindudest olli temmal 1203 hanni, 489 parti ja 510 kalkunid. Kui nüüd selle rikka inimmesse loiuks warrandust ühte

fokko arwame, paljo neid hinga siis woib
olla?

1482 weifst
986 lamb.
547 figga.
1203 hanni.
489 parti.
510 kallunid.

Neid on 5217 hinge.

23) Üks kaupmees hakkas teeliskiw-
wast suurit aita ehhitama; ning selle
tarwis aegsaste ommale 18040 kiwwi
ostis. Ugga pudus paljogi weel, enne
kui ait üllesse sai, ning ta piddi jälle
10675 kiwwi ostma. Kattukse kiwwi
kullus siina 9025 tükki ärra. Paljoks
neid kiwwa fokko arwates woib sada?

18040 kiwwi
10675 "
9025 "

Neid saab 37740 kiwwi.

24) Kui ühhest walla pessakonnast
olleks hõbbe rahha 1647 rubla 45 kop-
pikut leida; pabberi rahha 5678 rubla;
waske 3041 rubla 53 koppikut ja klubi-
rahha 846 rubla 50 koppikut. Sureks

lähheks selle walla rahha rikkusse summa, se kül maksaks arwata?

1647	rubla	45	koppik.
5678	"	—	"
3041	"	53	"
846	"	50	"

Da tulleks 11213 rubla 48 koppik.

25) Ugga selle walla moisnik ehk moisa herra kidab, et temmal ükste päini ennami rahha on, kui neil mitme saia inimestel ülle hulga, kedda enne nimmetassin. Temma ütles omma loetud rahha arvus 540 rubla kuld rahha seiswad. Hõbbedat 3024 rubla, paberid 8010 rubla, waske 435 rubla ja klubisid 1514 rubla. Katskem nüüd järrele, kas temma rahha warrandus ülle käib ehk mitte?

540	rubla.
3024	"
8010	"
435	"
1514	"

Temmal on 13523 rubla.

26) Kamelidest deldakse ses rama tus, kelle nimmi Pühhapäwa wah-

he = l u g g e m i s s e d, et kamel kahhetdist: kümne pennikoorma tewahhet sundima: ta p  was ärra k  ib, se on 84 wersta. Kui n  id sesugguse ellajaga terwe n  d: dal eddasi minnakse, olgo siis kül, et ühhel päwal ennamgi sudab ja t  isel w  hema, siis ommeti seitsme päwa kohta hulga maad korjab, mis praego katsesks sünnib arwata. Kui ühhel päwal 86, t  isel 88, kolmandal 84 ning neljandal ja wiendal ka se w  rt maad jouab minna; agga kuendal 80 ja seits: mel 85 wersta maad ärra k  ib; mis se   lle n  ddali wälja teeb?

86 wersta.

88 "

84 "

84 "

84 "

80 "

85 "

Se teeb wälja 591 wersta.

27) Teiliskiwwa   stis üks wder: kaubitseja inimenne ommale ühhe sui: ga arwamata   mberkaudo t  nkhetest: sisse. Neid olli wasto w  tmisse lou: järrele: 2455, 395, 25, 33, 475, 475  

ja 45,200 tükki. Neid kõiki lotis vee-
peul ärra kaubeldud ja müüdud sawad;
agga katskem järrele, kas ühtekokko pal-
jo on?

2455	kiwi.
395	=
25	=
33475	=
4750	=
45200	=

Neid on 86300 kiwi.

28) Kui kaupmies woid ostaks kahhe
tallomehhe käest, teiselt 30 ₮, teiselt 47 ₮.
Agga moisnikude käest 250 ₮, 462 ₮, 381 ₮
ja 586 ₮. Kui jälle neid naelo ühte-
kokko arwatakse, kas siis kaupmehhe käe
paljo woid olleks?

30	₮
47	=
250	=
462	=
381	=
586	=

Ja käe on 1756 ₮

29) Saksa:maalt Perlini linna
suresst wabrikust pandi ühte laewa mis
Rootsi:male läks, walged kallewid 1450
künart, halli 5645 künart, walmis war-
witud

witud punnast kallewid 808 künart,
 sinnist ja rohhelist kallewid 1060 künart,
 sidi riet 2040 künart ja kallist linnast
 riet 4827 künart. Mitto künart tuli
 seält wabrikust selle korraga riet wälja?

1450 künart.

5645 „

808 „

1060 „

2040 „

4827 „

Siis tuli 15830 künart.

30) Seldakse Leipfiki-linnas arwa-
 mata kauplemist ramatutega ollewad,
 ning neil, kes neid hulga kaupa sisse
 ostwad ja wälja müwad, poed ja müma-
 toad allati kōiki suggu ramatuid tās,
 ning isfiarranis weel sured aidad linnas
 seisnas, mis kōigesuggu ramatutega tõi-
 detud peawad ollema. Kui müüd üks
 rikkas Wenne würst 4805 Saksa rama-
 tud ostis, Wenne ramatuid 456 tükki,
 Prants ramatuid 8924, Inlandi
 ramatuid, 4040, Pohla ramatuid
 296, ja Paddina-kele ramatuid 2998
 tükki. Maksab nüüd arwata, kui palju
 sedda Jummalalonna ja muud tarkusse

hallikast tükki arro järrele ühtekokko jookseb?

4805 tükki.

456 "

8924 "

4040 "

296 "

2998 "

Sedda jookseb 21519 tükki.

31) Sweitsi: maalt pandi juusto laewa, mis Wenne: riki kaubale tullid; ning olli siin, kui wälja woeti walged juusto 540 £ 12 £, ja 662 £ 18 £. Rohhelist juusto olli 820 £ 11 £ ja weel seddasamma 356 £ 13 £. Mitto leisikast janaela saime sedda wõderama kallist kauba asja?

540 £ 12 £

662 " 18 "

820 " 11 "

356 " 13 "

Siis saime 2380 £ 14 £

32) Wastljewski hallikas, mis kõige solatssema wega, annab sola keetjatele õ ja päwa koha 511 leisikast aina walmis sola järrele. Kui needsammad sola tegiad terwe nädali sola keetwad, ja kahhe päwa sees 511 leisikast 13 ngela, kolme

päwa sees 513 leistikast 17 naela, ning jälle
 kummagi kahhe päwa sees 512 leistikast 10
 naela sola walnis joudwad keta, kas
 siis ülle näddali paljo koggub?

511	£k	13	£
511	„	13	„
513	„	17	„
513	„	17	„
513	„	17	„
512	„	10	„
512	„	10	„

Sedda koggub 3589 £k 17 £

33) Üks kulus härra surri ärra, ja
 jättis omma prauat lesseks. Agga et se-
 samma naeste rahwas ilma sure sou wõs-
 sata olli, müüs ta müist omma mehhe
 warrandussest ärra, ning ellas waikselt
 sellega, mis warrandusseks olli järrele jä-
 nud. Esiteks sai ta weskega kaubale, ja
 andis seddasamma 355 rubla eest ärra.
 Pärast üht maia ja suurt tõlda müüs,
 esimesse eest 20432 ja tõise eest 2730
 rubla wõttis. Et laialt ei suutnud ahnit-
 seda ja rahha armastas, siis üht wisi pär-
 ralist ja kaunist rohho: aeda, mis kõi-
 gesugguse kalli pudega täidetud, 7272
 rubla eest tõise hea innimesse kätte andis.
 Wimalts kahit suurt kättelt 3200 rubla eest

müüs, ning wõlga 99987 rubla kätte
sai. Sureks selie rikka lesse rahha summa
tousis, seddagi siin arwame?

355	rub.
20432	•
2730	•
7272	•
3200	•
99987	•

Se tousis 133976 rubla.

34) Rabbinast pabberi weskki peält
sai üks Perno kaupmees kolm koormad
kirjutamisese pabberid. Esimesest koor-
mast arwati ja loeti 3467891 lehte, teisest
4677856 lehte, ja kolmandast 8679712
lehtekõige penemad pabberid. Kui müüd
kõik kolm tougo ühte koggutakse, mis
nimme al sünnib siis neid tuhhandid
luggeda?

3467891	lehte
4677856	•
8679712	•

Süis sünnib luggeda 16825459 lehte.

35) Kui rahha olleks 5600745 rubla,
1302167 rubla, 882409 ja 4140732 rubla;
kui paljo se siis ühte kocko olleks?

5600745 rub.
 1302167 "
 882409 "
 4140732 "

Siis on 11926053 rubla.

36) Üks kaupmees sai Saksa maalt kedratud sidi kaubale, ja ostis seddasama pool walmis tehtud tööd 17 pudi 25 naela 30 lodi 1 solodnik, ja 5 pudi 32 naela 2 lodi, ja 1 puud 24 naela 18 lodi, ning 28 pudi 24 naela 25 lodi ja 2 solodnikko. Hea melega sowime nähha, kui palju se kaupmees sidi olli sanud?

17 pudi 25	30 lodi	1 solodn.
5 " 32	2 " "	" "
1 " 24	18 " "	" "
28 " 24	25 " 2	" "

Ta olli sanud 53 pudi 27 1/2 12 lodi.

37) Ükskord jaggati ühhe kirriko wäeste laekas ärra, ja leiti koggutud rahha ollewad: 25 rubla 72 koppikut 1 tenniski 2 polluskit; 8 rubla 47 koppikut 1 tenniski 1 polluski; 17 rubla 43 koppikut; ning 21 rubla 89 koppikut 1 tenniski 1 polluski. Kui palju sedda wälja woetud ja ärra loetud rahha olli, sedda katskem arwata?

25	rubla	72	koppif.	1	tenniski	2	poll.
8	"	47	"	1	"	1	"
17	"	43	"	"	"	"	"
21	"	89	"	1	"	1	"

Sedda olli 73 rubla 53 koppif. 1 tennisk 1 poll.

38) Üks herra aias terve aasta kohta onimas moisas wina: 420 wati 3 ankurt 7 topi 2 forterid, ja 85 wati 2 ankurt 4 topi 3 forterid, ja 141 wati 1 ankurt 14 topi 2 forterid. Paljuks sai se mees sedda kanged joma aega ühtekokko?

420 wati 3 anf. 7 topi 2 fort.

85 " 2 " 4 " 3 "

141 " 1 " 14 " 2 "

Ta sai 647 wati 2 anf. 26 topi 3 forterid.

39) Tisler Sults ostis nelli planki mahkoni puud woderdamisse tarwis; ja olli esimesenne plank 7 silda 4 jalga 6 tolli ja 5 kriipso. Teine 6 silda 6 jalga 8 tolli ja 7 kriipso. Kolmas 5 silda 6 jalga 11 tolli ning 8 kriipso. Kolmas 8 silda 1 jalga 9 tolli ja 7 kriipso. Kui se tisler neid planki koid silla telli ja kriipsude kawa kokko arwas, paljo sai ta siis sedda kallist puud ühte kokko?

7 silda 4 jalg. 6 toll. 5 kriipso

6 " 6 " 8 " 7 "

5 " 6 " 11 " 8 "

8 " 1 " 9 " 7 "

Ta sai 28 silda 6 jalga 1 tolli 7 kriipso.

40) Üks moisnik sai ühhe süggise oma ma wäljadest rukki wilja 28 sellitst 36 wakka 2 küllim. 4 karn. Dtri 18 sellitst 42 wakka 3 küllim. 2 karnitst. Kaero 15 sellitst 27 wakka 1 küllim. 5 karn. Her- nid 15 wakka 3 küllim. 4 karnitst, ja lina na semid 36 wakka 1 küllim. 3 karnitst. Paljo on müüd kõik sedda wilja ühtekokko?

28	sellit.	36	wakka	2	küllim.	4	karn.
18	"	42	"	3	"	2	"
15	"	27	"	1	"	5	"
—	"	15	"	3	"	4	"
—	"	36	"	1	"	3	"

Sedda on 64 sellit. 15 wakka 1 küllim. 4 karn.

41) Üks pabberi wabrik meister müüs ühhe suure kaupmehhele walged kirjutamise se pabberid kõige kallimast toust mis on No. 0. 25 palli 6 risti 10 ramatud ja 12 lehte. Siis esimese järgmist, mis No. 1 lous seisab: 45 palli 8 risti 12 ramat. ja 16 lehte. No. 2 toust 52 palli 5 risti 18 ramatud ja se wõrd lehta. No. 3. toust: 30 palli 8 risti 12 ramatud 20 lehte. No. 4. toust: 55 palli 15 risti 10 ramatud ja sesamma wõrd ka lehta. Müüd küll hea melega kuulda sowiksime, kui paljo se kaupmees pabberid sai?

25	palli	6	risti	10	ramat.	12	lehte.
45	"	8	"	12	"	16	"
52	"	5	"	18	"	18	"
30	"	8	"	12	"	20	"
55	"	15	"	10	"	10	"

Ea sai 241 palli 5 risti 5 ramatud 4 lehte.

42) Ühhe kaupmehhel olli wiis maia, ja ta polletas ühhes maias 84 sülda 2 koormaad I jalg puid aastas ärra. Tõdes maias 62 sülda 2 koormad I jalg; kolmandas 76 sülda I koorm ja I jalg; neljandas 94 sülda; ning wiendas maias 58 sülda 2 koormad. Paljo ostis se kaupmees selle aasta sees puid?

84	sülda	2	koorm.	1	jalg.
62	"	2	"	1	"
76	"	1	"	1	"
94	"	—	"	—	"
58	"	2	"	—	"

Ja ostis 376 sülda 2 koorm. 1 jalg.

43) Perno kullassep kirjutasja sai Peterpurri = linnast 52 marki 15 karati ja 6 kreni kulda. Kui se kae olli, siis kulis, et üks tõine paljo allamalt kulda müüb, ning wõttis seält weel 48 marki 20 karati 10 kreni ja jälle 56 marki 8 karati ja nisammo paljo krenisid. Ugga kui paljo se kdis ühte kokko teeb, arwab kullassep järrele?

52	marki	15	karati	6	kreni.
48	—	20	—	10	—
56	—	8	—	8	—

Seteeb 157 marki 21 karati = kreni.

44) Mitte kaua pärrast sedda kulla ostmist, sai sesamma kullassep Saksamaal

hõbbeda kaubale, ja ostis seält 42 naela
 1 marki 7 untsi 1 lood ja 3 kwenti hõbbe-
 dad. Et seält redda oddawalt sada olli,
 siis ostis weel: 60 naela 4 untsi 2 kwenti;
 ja 73 naela 1 mark 2 kwenti, ning winaaks
 87 naela 5 untsi 1 lood ja 1 kwenti. Su-
 rek's koggus müüd selle kalliks petawa asja
 summa, sedda katsume kokko panna?

42 nael. 1 mark 7 untsi 1 lood 3 kwenti.

60 — " — 4 — " — 2 —

73 — 1 — " — " — 2 —

87 — " — 5 — 1 — 1 —

266 naela 1 mark. 2 untsi 1 lood. 3 kwent.

45) Kui ma ilma lonnisse aiast olleks
 mahha wõtta: 756 aastad 271 päwa 16
 tundi 45 minuti; ja 692 aastad 294 pä-
 wa 18 tundi 57 minuti; ja 845 aastad 342
 päwa 23 tundi 23 minuti; ja 892 aastad
 227 päwa 19 tundi 7 minuti; ning 760
 aastad 322 päwa 17 tundi ja 48 minu-
 ti; kas siis se aeg kannaks jubba sinna
 liggi, mil meie kallis lunnastaja Jesus
 inimesseks sündis, ehk olleks weelgi pudo?

756 aast. 271 päw. 16 tund. 45 minut.

692 — 294 — 18 — 57 —

845 — 342 — 23 — 23 —

892 — 227 — 19 — 7 —

760 — 322 — 17 — 48 —

Parrajate 3949 aast. — — " — " —

46) Üks apteker läks tõise linna ellama,

ja wõttis kõik omma rohjud liggi. Kui ta neid finni pakkis ja ärra kalus, siis leiti temmal ärra wia ollewad: 184 naela 10 untsi 5 trahma 2 skruupli 18 kran; 40 naela 4 untsi 1 skruupl. 6 kran. 52 naela 8 untsi 4 trahm. 11 kran. Paljaks widi se kord sest linnast sesuggust kallist ihhulikko terwise hoidjad ja hawa parandajad rohho warrandust ärra?

184	10	unts.	5	trahm.	2	skruupl.	18	kran.
40	4	"	"	"	1	"	6	"
52	8	"	4	"	"	"	11	"

Ta wiis 277 lb 11 unts. 2 trahm. 1 skruupl. 15 kran.

47) Kui õnnistud kalla aial olleks arwata, et üks laew 34,678,910 räume mäele toob, ja tõine 46,189,146 ning kolmas 78'967,835 räume. Olgo siis nende püüdjate seas se mees, kes sudab sedda hingede hulka ühtekokko luggeda, mis helde Poja õnnast rohkest armust meie toiduseks on lastnud siggida, sia tuulla ja meie õnnaks olla?

34678910 räume.

46189146 "

78967835 "

159'835,891 räume.

48) Nende ude pabberi rahha nummert mis Keisri Härra nüüd lastis teh-

ha, ollen minna näinud ollewad kah:
 hekümnewiestel 5'133,163, kümnestel
 2'608,378, ja wie rublastel 3'472,162.
 Uhtekokko woib se kül ühhe arwamatta
 hulga rublasid wälja tehha, ja kui paljo
 füs weel saaks ollema, kui nende wimist
 nummert nähha saaks. Siin katsume
 sedda, mitto tükki need nimmetud wälja
 teggewad.

5133163 rahh.

2608378 "

3472162 "

Need tewad 11213703 rahha.

49) Üks trükkia olli ühhe werend aas:
 ta sees 445,612'190,347 tähte mustaga
 pabberipeäle pannud. Edise werend aasta
 sees 425,462'198,453 tähte. Kolmanda
 ma werend aasta sees 369,457'980,041
 tähte. Neljandama werend aasta sees
 6,890'007,415 tähte. Sureks lähheb nüüd
 se tähhede summa terwe aasta kofta?

445612190347 tähte

425462198453 "

369457980041 "

6890007415 "

Se lähháb 1247422376256 tähte.

50) Kui on kokkoarwata 846'540,415,
 ja 420'047,541, ja 2004'567,809, ja

18'435,946, ja 364'025,040, ja 146'952,783
ning 34'567,809; ei tea, kas süüski peab
mis se suruseks peab sama wai mitte?

846540415
420047541
2004567809
18435946
364025040
446952783
34567809

Ei sa mitte. 3835137343

II. Rahha = arwamis se eksemplid.

1) Rahha arwas ja hoietaw warra
igga inimessel; ning olli tedda ka ühhe
lupsumessel kingitud koppikutest 24 koppi-
gad kokko forjatud. Sest sammast nim-
metud warrast andis ta 12 koppigad saie
ja õunde eest ärra. Agga kui mõllemad
asjad raisatud ollid, hakkas rahha jär-
rele arwama, ning leidis agga omma
kottist

24 kopp.

12

weel 12 koppigad.

2) Armastus kallis aasfi kōikide kesz kesz, ning saggedaste kuuldakse ja nāh hakse, et tedda ennam laste kui wana innimeste feast leida on. Sedda wisi juhtus ka üksford luggu, et isä metfast tulles omma wāikesse poiale 46 pähkelt toi. Kōmoga jooksis se laps sauna jure, ja jaggas seäl tõiste lastele 26 pähkelt ärra; kui palju sai se helde süddamega laps isfi?

46 pähk.

26

Ea sai 20 pähkelt.

3) Üks lebba teggia soldan teggi ühhe teoga 84 naela leiba. Seält pidid ta 62 naela ärra andma; palju siis jäi temma ommale?

84 naela

62

Temmale jäi 22 naela.

4) Kui innimesel on linna minnes 73 rubla rahha jures, ja annab seäl kauba eest 47 rubla ärra. Palju temmale siis weel koio tua jäeb?

7.8

47

 Temmale jääb 26 rubla.

5) Suremäe kõrtsnik tõi õhto 104 tobise wadi õllut kõrtsi, ja hommikus olli 63 topi ärra jodud. Mitto topi olli siis weel watis.

1.04

63

 Watis olli 41 topi.

6) Alluta Tomas sai omma puuse ntaast õnnistud wilja süggisel 164 waffa wilja. Ugga 78 waffa sest wiljast ollid odrad ja kaerad. Paljo jääb nüüd järrele rukki wiljaks?

1.64 waff.

78

 Rukki wiljaks jääb 86 waffa.

7) Ühhe moisnikkul olli 198 lammast. Neist müis temma müist, ja müist tappis ennese tarwis, ning kahhanes ja sai karja hulgaast sedda wisi wähemaks 73 lammast. Paljo jäi selle härrale lammuud ülle talwe?

198 lamm.

73

 Ülle talwe jäi 125 lammast.

8) Some-maal pödra sammalt ot-
fata beldakse kaswawad, ning on 1807,
kui seal suur lebba pudus olli, tedda hak-
katud lebba abbiks prugitama, ja tänna
päwani södawaks rohhuks petama. Kui
nüüd 1821 aastal tahhama sedda teada
sada, mitto aastad sest aiast on möda
läinud, siis peab sedda wisi arwama:

1821 aast.

1807 "

Möda on läinud 14 aastad.

9) Ue Testamendi-ramat sai aastal
1715 esimest korda meie keele ja tõe õppe-
tusseks walmis trükkitud meie esivan-
nemate kätte antud. Ugga kui nüüd
1821 tahhame arwata, mitto aastad sest
aiast on möda läinud, kui esimeste
walgus selle rahwa keskes hakkas foitma,
siis näme, et

1821 aast.

1715 "

jubba 106 aastad mödaläinud.

10) Ugga kōid se pühha firri, war-
na ja uus testament, mis ühhe sõnna-
ga Pūbli-ramatuks hüame, sai alles
1739^{mal} aastal täieste walmis trükkitud
meie ja meie wannematte kätte antud;
arwakem nüüd selsammal aastal jälle,

kui palju päivi aasta arvu järrele festgi
giast möda läinud?

1821 aast.

1739

Möda on läinud 82 aastad.

11) Algga sedda walgust, mis
Saksa-maal Putterusse läbbi olli tõus-
nud, lastis armulinne Jummal ka sia
meie male paista. Andreas Knöpfen
olli esimesenne õppetaja, kes Saksa-
maalt tulli ja Ria-linnas 1522^{sel} aastal
hakkas Putterusse usko õppetama. Paljo
siis sedda aega on, kui esimest korda
Saksa rahwale hakkati õiged usko õppe-
tust kulutadama?

1821 aastad

1522

Sedda on 299 aastad.

12) Algga 1158^{mal} aastal tullid
monned kaupmehhed Saksa-ma rahwa
soust sia Lihwlandi-male kauplema.
Nende järrele mõnne aasta pärrast tulli
ka üks õige ja wagga mungas, nim-
mega Meinart, kes esimesenne piiskop
siin maal olnud, ning kes Jummal
juhhatamisse läbbi kõige waewaga püh-
ha risti õppetust kulutanud. Enne sedda
meie Lihwlandi-ma rahwas on kui pag-

ganad ekanud. Kui palju nüüd sest aias
meie aiani aega on möda läinud?

4 8.2.1 aast.

1 1 5 8 =

Tedda on läinud 6 6 3 aastad.

13) Loetud luggu kahhaneb ja wdes
taw asfi wähheneb, kui tedda wdetakse
ja tarwitawa kohhale tahhetakse. Et
luggu nenda, näme ühhest kaupmehhest-
gi, kes ühhel suul 562 pütta sola omma
aita paigale panni, ja teise kerwade
omma ramatusst leidis, et 437 pütta olli
felle talwe sees ärra minud. Paljuks
olli temmal siis sola aitas weel?

5 6.2 pütta

4 3 7 =

Weel olli 1 2 5 pütta.

14) Kui üks künnik saab ülle moisa
wähjade 867 wakka wilja, ning annab
moisa pärris Härra temmale künmissse
wilja mahha 87 wakka; palju saab se
pärris Härra isfi?

8.67 wakk.

8 7 =

Ta saab 7 8 0 wakka.

15) Olleks praego 1000 rubla rahha
ollewad, ja wöttaks 1 ainsa rubla jurest
ärra, kas siis palju paigale jääks?

1.0.0.0 rubl.

1

Paigale jääb küt 999 rubla; agga ühteai-
nust gi esimest nummert ei olle ennam leida.

16) Et luggu nenda, kui palju jääb
kiis paigale, kui 211 rubla 1000 andest
rublast ärra wõetakse?

1.0.0.0 rubl.

211

Siis jääb 789 rubla paigale.

17) Prantsusse-maal Straasburgi-
linnas ellas üks indistlik mees, nimmega
Johan Kuttenberg, kes Saksa-maal
Maini-linnas olli sündinud. Sesam-
ma kallis inimenne 1436^{mal} aastal ra-
mato trükkimisse kunsti ülles wõtnud,
ja esimestesed trükki kirjad wälja annud.
Nüüd 1821 aastal hinnustakse teada,
kui kaua jubba se kõige surem tarkusse
hallikas ma peäl on kestnud.

1821 aast.

1436

Ta on kestnud 385 aastad.

18) Tartu-lin deldakse Riia ja Tal-
lina maal kõige wannem lin ollewad, ja
on suur kulus Wennema Würst Jurjei
Jaroslaw temma allust ülleswõtnud,

ning 1030^{mal} aastal parrast kristust ehhitama hakkanud; sureks selle linna wanadusse aastad forjavad?

1821 aast.

1030

Zubba 791 aastad.

19) Marahwa naddala lehtes kulu-
tati, et minnewal aastal Ria kubberne-
mangus, rohked siggimist on olnud,
ning tallo rahwast Lätti ja Ma-rahwa
soust 21429 last sündinud, agga 12165
innimest surnud. Kui niid surnutega
sündinud hulgaist mahha arwame, mitto
hinge on siis selle aasta sees tallo rah-
wast jure tulnud?

21429 sündin.

12165 surnud.

On tulnud 9264 hinge jure.

20) Tulleb küil sellesamma asja vär-
rast wägga innestleda, mis 30^{mal} Mart-
si-ku päwal kulu-
tati, et Peterpurris
7550 last sündinud, ja 10726 innimest
surnud. Kui ühhes ainsas linnas ni
suur sündimisse ja suremissesse hulk ku-
lukse ollewad, paljo seäl küil wdib siis
ellamas ja likumas rahwusest olla? agga
jāgo se muido mõtlemisse peale, ja kat-
sume arwata, kas seäl kasso woi kahha-

nemist sel aastal inimeste polest on
olnud?

1.0726 fūrn.

7550 fūnd.

Etulukse kōul 3176 ennimest ennām fūrnud
ollewad.

21) Üks pri inimenne ostis om-
male pärris platsi ja andis selle eest 2504
rubla. Temmal olli kōik koppikut kokko
arwates 4989 rubla; agga paljo jäi selle
inimenessele maia ehhitamisse ja platsi
harrimisse tarwis rahha ülle?

4989 rubl.

2504 "

Temmal jäi 2485 rubla weel ülle.

22) Üks kaupmees ostis 10,000 fū-
nart kallewid, ja müüs jalla peält sest-
sammast kaubast 3211 fūnart ärra; pal-
jo sai tal weel omma podi wia?

1.0.0.0.0 fūn.

3211 "

Jäi weel 6789 fūnart.

23) Wannast arwatakse, et 555
aastal esimeenne weskē on nähha olnud;
kaua siis teame nisugguse wägga tarwi-
tawā riista ma peäl omma modi, nāo
ja teo sees ollewad.

1821 aast.

555

 Ei kaueminne kui 1266 aastad.

24) Moses suur Prohwet ja Israeli rahwa üllem pealik; sündis 2400 aastad pärrast Iomist. Mitto aastad on müüd sest aiast ma ilm wannemaks läinud, kui se pühha mees, kes Jummalala künne me käsfo rahwa ette kulutas, ilmale olli tulnud?

5770 aast.

2400

 Sest ajast on 3370 aastad möda läinud.

25) 600 aastad pärrast Mosesse sündimist sai Salomon, kes onmal ajal kõige targem inimeste seast olli, Juda rahwa kuningaks. Kui neil päiwil Iomistest sadik 3000 aastad olli möda läinud, paljo aega on müüd temma wallitsusse hakkatussest sia male ilm ikka ühte wist ellanud ja kuningad ning keisrid au järgefid pärrinud?

5770 aast.

3000

 Sest aiast on 2770 aastad ilm wannem.

26) Innimenne läks wasto wühhi linna, sedda ostma, mis onmast käest

ei olle sada, ja wõttis sest piskust paljust, mis Jummal tedda hinna polest olli õn- nistanud, 64 rubla 75 koppigad rahha jure. Kui kõi olli nouustud, mis nouustamist omma koihta waia teadis ollewad, siis olli 32 rubla 25 koppigad ärra kullunud: paljo sai innimenne weel rahha taggast tua?

64 rubla 75 kopp.

32 25

Ea sai 32 rubla 50 koppigad koiwa.

27) Üks joukas maia mees panni omma wiljast rehte aeges 86 wacka 3 kullimito ruffid salwe; agga talwe küünla päwa aial hakkas mees mõtlema, et kottikesed, mis siis täitnud, kui rehhe pars jooksis, ollid tühhendud, ja weel peälegi salwest 39 wacka wälja woe- tud, mis ka lõpmas olli; et se kullunud warrandus pudusse kartust süddamesse ärritas, hakkas kohhe järrele arwama, kas wakkade hull salwes weel suur on?

86 wakk. 3 kullim.

39 —

Olli siis 47 wacka 3 kullimito weel salwes.

28) Sare=maal sai üks mõisnik ülle kahhe lammas nido 135 leisikast 8 naela head suist willa. Krono polest õsteti

warsti temma kääst 68 Lk. 16 K ärra;
rikkas mõisnik weel wille polest on?

$$\begin{array}{r} 1.3.5. \text{ Lk} \quad 8 \text{ K} \\ 68 \quad \cdot \quad 16 \quad = \end{array}$$

On 66 Lk 12 K, se on pea pool alles.

29) Kõrtsimees Mart tõi õhto 249
topi õllut kõrtsi; agga tulli ka paljo
te rahwast sinna õ:maiale, kes kui
õllut said maitsta, ja wägga heaks
sedda kiitsid, te waewa peäle üht jodo
õdd hakkasid piddama, ning tõise päwa
ärra minnes 76 topi 2 forterid õllid
seltst peält ärra raiskanud: paljo jätsid
need innimesed sest õllest tõiste joda:
waks?

$$\begin{array}{r} 2.49. \text{ topi} \text{ — forter.} \\ 76 \quad = \quad 2 \quad \cdot \end{array}$$

Maad jätsid 172 topi 2 forterid tõiste jua.

30) Üks innimenne leidis head tõdd,
mis hoopkawa 640 rubla 30 koppigad
temmale walmis teggemisse eest süse
tõi; egga ennam sües egga jues seäl
jues ei kullutanud, kui paljast 84 rubl.
65 koppigad. Suurt hinda temma
süis selle kassu sadetawa tõga ennesele
tenis?

6.4.0. rubl. 3.0 kopp.
 84 65

Ea tenis 555 rubla 65 koppigad.

31) Üks aulik innimenne tellis paberid weskke peält 465 risti 16 ramatud ja 20 lehte paberid, ning laskis ärra tua. 165 risti 8 ramatud 12 lehte wõttis ta omma prugitawaks, ja mis ülle sedda olli, jäggas hea sõbrade kätte ilma omma kasso püüdmeta. Sunnib selle innimesse auks kül järrele arwata, kas omma wdi tõiste kasso pärrast olli enam waewa näinud?

465 risti 1.6 ramat. 2.0 leht.
 165 8 12

on nähha 300 risti 8 ramat. 8 lehte tõiste pärrast laskis tua.

32) Tallina kaupmees sai Wenne tubbakast 736 pudi 38 £ 14 lodi odawa hinnaga osta, ja arwas 399 pudi 5 £ 30 lodi kül sisse ostmisse rahha ärra tasuwad, ning mis ülle sedda, kōik omma kassuks tullewad. Kui ette arwatud asfi kōik õnnega järrele ja kätte tulli, kül siis pea pool üsna otmaks ja omma kassuks jääb?

736 pudi 38 £ 14 lodi
 399 5 30

Jah 337 pudi 32 £ 16 lodi sai kassuks.

33) Kui 36 sellist wilja kaupmees aita panneb, ja seält 25 sellist 16 tündert 6 küllimito ärra müüb, palju jääb kaupmehele aita weel?

36.	sellist.	$\frac{2.3}{—}$	tündert	$\frac{8}{—}$	küllim.
25	/	16	/	6	/

siis 10 sellist 7 tündert 2 küllimito jääb aita.

34) Üks korjas ommale rahha seisma, ja juhtus ka ükskord õnneks, et sure hõle ja werre waewaga 1000 rubla täis sai, ning wüdis sedda paigalisseks warraks aina terve hoida; agga juhtus kui temma küsamisseks üks tarwiline asst 150 rubla 45 koppiko ja 2 polluski eest sel korral müa ollema; ta piddi siis ommetegi sedda mis ühhe ja wäert arwatawa ninne alla olli tallele panud, jälle politania ning sedda wõtma, kelle asst ja ammetid rahha hoidminne ei jõudnud täita. Palju siis ülleanneto agga ommetige wägga tarwilinne asst temma tuhanded rüfus on kuulda, agga mis noitawaks weel paigale jäi, sedda tahhame nähha?

1.0.0.0.	rubl.	$\frac{99}{—}$	kopp.	$\frac{4}{—}$	pollusk.
150	/	45	/	2	/

849 rubl. 54 kopp. 2 polluskid.

35) Heina-ku 9^{mal} päwal tulli in-
nimenne omma õppetaja jure wanna-
dust sündimisse ramatust lastma jär-
rele wadata; agga kui se leitud olli,
ütles õppetaja temmale temma õigusse
kätte, et ta weel 60 aastad wanna ei
olle, waid alles 58 aastad, 2 kuud
ja 4 päwa. Pallus siis mees jälle õp-
petajad, et ni hea olleks, ja temmale
teada annaks, kui kaua ja mitto päwa
weel peab mõisa hinge päwi teggema.
Wõttis siis ka aus õppetaja waewaks
ja arwas nenda:

	1.1		5.0
6.0. aast.	—	kuud.	—
58	2	4	päwa.

On weel 1 aast. 9 kuud. 26 päwa sul
tenida.

36) Üks innimenne sündis 1793^{mal}
aastal, ja tahtis omma wannadust
1821^{sel} aastal ka päwe ning tundidegi
järrele teada sada, ning temmale sai ka
sedda sowitud ja tehtud, et isftigi selgeste
näha wdis, et

	11		29		24
1821. aast.	2.	kuul	5.	päwal	10 tunnil
1793	41	8	20	päwa	20

ta 27 aast. 2 kuud. 26 päwa ja 14 tundi
wanna olli.

37) Ühhe mõisnikkul olli 89 tündre, 5 küllimito, 2 matti ja 3 topi alla arwatud põllo maid, agga et põld ilmaški ühhes platsis sulla wilja kandja ep olle, nenda siis ka sellegi Härral mahha jätud jäätmaod, kõlwatumad aia äered, jõe ja oia kaldad ning krawi pardad ja kaidawad teed 10 tündre, 7 küllimito, 5 matti alla maad ärra pärrisid. Paljaks on temmal nüüd sulla põlde ja wilja kandjad maad?

89. tündre	5. küllim.	2 matt.	3 topi.
10	= 7	= 5	= —

Gedda on 78 tündre 6 küllim. 3 mott. 3 topi alla.

38) Üks mõisnik müüs omma mõisa ärra, sest et 98749 rubla wõlgo olli. Mõis maksis temmal 1'000,007 rubla. Kui wõlla korraga kätte andis, palju sai ta isfi seält kõrwasst ommale?

1000007 rubla
98749

Ea sai 901258 rubla,

39) Ühhe sure so innimessele olli 3'497,543 talert wõlgo. Agga lainaja hakkas omma takka pärrima, ning wõlgnik satis temmale korraga 1'100,005 talerid kätte; palju on temmal weel maksta?

3497543 talerid.

1100005

Weel on 2397538 talerid maksta.

40) Kui ühhe weeske peäl on 54'235,423 lauda walmis saetud, ja sadab 30'070,905 lauda laewaga ärra, palju jääb weel mahha?

54235.423 laud.

30070905

Mahha jääb 24164518 lauda.

41) Üks waene inimenne läks omma forjatud ja kerjatud koppikuid linna wima, mis issi loetud arro järrele 365 kopp. piddas. Kui sedda leidis, kelle eest rahha täis ärra anda, siis teggi kufrukese lahti, ja lugges tubbaka eest 36 kopp., pari pastalde eest 72 kopp. Hering, mis wanna mehhe melest wägga hea näitis, pettis su we jooksmissega 9 kopp. ärra, ja sool wöttis 45 kopp. temma käest. Kas nüüd wanna mees saksale ennam andis, kui omma kufruse jättis?

365 koppikud

36 kopp.

72 "

9 "

45 "

162

Ei, kufrusse jäi weel 203 koppigad ehk
2 rubla 3 koppigad.

42) Hone meister Hans wöttis lih-
hunik Lepjalla käest kaunist maia kel suur

rubba ja kolm kammet kõrwas 800 rubla eest walmis ehhitada. Nagga olli kaup nenda tehtud: et rahha luggeja ja tõe andja mees woib maiasse minna, kolm kaunist lauda, kaks uhked kappi ja tossin tola ka maia ehhitamisse peäle eest leida. Hakkas siis meister tõe, ja ülles raia- misse juwes kullutas 365 rubla ärra; sest et issi süa jua ja tõe mehhed päewa palka tahtsid. Mürissep wöttis wun- damendi teggemisse eest 65 rubla, ja korskna ning ahjude eest 192 rubla. Kat- tukse kiwwi laddumisse ja kinni wikkis- misse eest 25 rubla. Temma omma parranda tõe ja wälja poolt seinde wo- derdaminne kullutas 47 rubla; ning kappid, lauad ja tossin tola 78 rubla. Issi murdis kümne rublatse sae ärra, ning mu riistadega arwas ka sedda 20 rubl. wäert wälja teggewad. Suur olli niid selle meistre peäle aasta päiwe tõe kasso?

	800 Rubla.
365 rubla	} 792 "
65 "	
192 "	
25 "	
47 "	
78 "	
20 "	

Mitte ennam kui paljast 8 rubla.

43) Kui 60, 4, 8 ja 31 topi õllut ärra juakse 125 tobifest wadist, egga se ühtekokko sedda wati polelegi ei närri?

	125 topi.
60 topi	} 103 "
4 "	
8 "	
31 "	
	<hr/>

Ei jätta wietgi ossa wati,
waid agga 22 tobifest.

44) Üks moisnik sai ühhel suul omma heinamade peält 6425 sado heina; agga ei tarwitatud egga teimudgi issti koi ärra. 150 sado numas ilma teggematta wälja omma tallopoegele. 25 sado tdi koi suis hoosteale süa; 567 sado laskis talwe omma karja mõisa weddada; 75 sado andis de-mehhele, kes linnas koddanikkuks olli; ja 100 sado minis issti turrul re peält ärra. Paljo heino jäi ses talweks selle Härrale mõisa omma soetmisse tarwi.

	6.425 sado.
150 sado	} 915 "
25 "	
565 "	
75 "	
100 "	
	<hr/>

Temmale jäi 5510 sado.

45) Kas palju jäeb, kui 109, 301, 440, 97 ja 53 saaks tuhhandest ärra woetud?

$$\begin{array}{r}
 1000. \\
 109 \\
 301 \\
 440 \\
 97 \\
 53 \\
 \hline
 \end{array}
 \left. \vphantom{\begin{array}{r} 1000. \\ 109 \\ 301 \\ 440 \\ 97 \\ 53 \end{array}} \right\} 1000.$$

Ei mund kui 0 nul.

46) Korraga olli ühhe pabberi wabrik-meistrel 14'678,253 lehte walmis tehtud pabberid. Üks kaupmees ostis ja wiis 4'678,254 lehte pabberid temma kääst ärra. Mitto lehte jäi wabrik-meistrelle weel?

$$\begin{array}{r}
 1.4.6.7.8.2.5.3 \text{ lehte.} \\
 4.6.7.8.2.5.4
 \end{array}$$

Temmale jäi 9'999,999 lehte weel.

47) Kaupmees kirjutas Rootsi 565,435 Rth rauda; agga enne kui omma aita sai panna, osteti hulga kaupamiste raud ärra, ning sedda olli: 60400; 30; 250000; 50000; 200000; 456 leistikast. Paljo kaupmehhe omma kätte jäi?

60400	£fl.	}	565435	£fl.	
30	:		}	560886	•
250000	:				
50000	:				
200000	:				
456	:				

Semma omma kätte jäi 4549 £fl.

48) Marahwa-näddala-lehhe nummer 13mas öeldi, et aasta 1820ma lõpetuses 519176 hinge ma linna rahwa ja säämeeste arwamata on Pihwlandis maal ellamas olnud. Agga olleks sel aastal mitte ilma linna kihhelfonde arwamata 9264 last ennam sündinud kui surnud, kas siis rahwast paljo olleks olnud?

519176 hinge
9264 last.

Siis olleks 509912 hinge olnud.

49) Kui 900'042,730 peab mahha arwama 5'984,674; paljo jäeb siis ülle?

9.0.0.0.4.27.3.0
5984674

Siis jäeb 894058056 weel ülle.

50) Kui tahhab sest numri rinhast 4,050'607,080 mahha arwata

2,025'303,540, kas siis jättis wähhendajast
dajast suurem wai pissem on?

4050607080

2025303540

Jättis on ka 2025303540, mis justament
nisamma suur kui wähhendajagi.

III. Kaswatamise- eksemplid.

1) Kes omnia warrandust püab kas-
watada, selle saab suuremaks; ja
kes ouna 2 koppiko eest müüb, peab ka
teadma, mis 5 ouna eest tulleb wotta,
agga muul wiisil õige arw kätte ei tulle,
kui et kahte wile korrale suuremaks kas-
watada, ja sedda, mis arwata on, ka
kaega omnia silma ette panna, nenda:

5 ouna.

2 koppikad.

Siis on 10 koppikad.

2) Igga innimesel on omnia kaks
jalga; agga siiski näikse wägga sagge-

daste, et Ford kolme, Ford nelja, ja wahhest weel peäle kumne jalla temmal korraga soudmas ja joudmas, kui omma teed on eddast minnemas. — Kui üks suur Herra 6 hobbosega sõidab, mitme jallaga käib temma süis, sest igga hobbosel on 4 jalga?

6 hoost.

4 jalga.

Ja käib 24 jallaga.

3) Ühhe isal olli 5 last, ja kinkis igga lapsele 5 koppikad rahha mele heaks; mitto koppikad jaggas temma süis selle korraga neile?

5 last.

5 koppikad.

Temma jaggas 25 koppikad.

4) Inimene sõeb iggapäew 3 korda; mitto korda teeb se ühhe naddala peäle wälja?

7 päewa.

3 korda.

Se teeb 21 korda.

5) Üks kolipois ostis 7 lehte pabberid,

ja igga leht maksis 6 koppikad. Paljo temmal rahha anda?

7 lehte.
6 koppikad.

Temmal tuli 42 koppikad anda.

6) Üks inimene ostis 8 naela künala raswa ja arwas, igga naelast 5 head künalt sawad; kui paljo sai ta künalid teigest österud raswast?

8 naela.
5 künalt.

Ta sai 40 künalt.

7) Ühhe tallopoial olli 9 leisikast linno müa, ja ei annud omnia linna leisikast ühhegile allamalt kui 9 rubla eest. Katsume nüüd siin arwata, kui paljo temma omnia hea kauba eest rahha sai?

9 leisikast.
9 rubla.

Temma sai 81 rubla.

8) Kui 12 wakka rukkid ärra müakse, ja wak 4 rubla maksab; paljo siis müja rahha saab?

42 waffa.

4 rubla.

 Ta saab 48 rubla.

9) Kamelid, mis ühhe kûraga, on feige parrajamad koorma kandjad, ja dek-
 dakse neist: et seitsekümmend leisikast pæ-
 wes ilma sundimata joudwad 12 penni-
 koormad maad eddast wia. Katskem om-
 merige arwata, mitto wersta se joukas
 lojus pæwes woib ärra kâia?

12 pennikoormad.

7 wersta.

 Temma kâib 84 wersta pæwas.

10) Kui ühhe worimehhel 3 nisuggust
 head ja joukast kamelid on, mitto leisi-
 kast woib temma süs korraga peäle wotta
 ja ärra wia?

70 Lk.

3 kamelid.

 Temma woib 210 Lk peäle wotta.

11) Üks aednik müüs 50 kaapsa pead
 ärra, ja wottis igast peast 3 koppikad.
 Paljo sai temma rahha?

50 pead.

3 koppikad.

 Ei enam kui 150 koppikad.

12) Kukka ehk nisso sellits on 48 wälja; mitto küllimito se wälja teeb?

48 wälj.

4 küllim.

Se teeb 192 küllimito.

13) Üks kangur kuddus üht riet 72 künart, ja sai künra kuddumisele 6 koppikad. Sureks tulleb temma tõe palk ülleültse?

72 künart.

6 koppikad.

Ülleültse tulleb 432 koppik. ehk 4 rubla 32 kopp.

14) Üks weskemeister sagis ühhe nädala sees 96 tuggewad saepalki lõhki, ning andis igga palk 5 lauda wälja. Katskenn müüd, kes esimine on ülleültse, mitto lauda meister selle nädala sees sai?

96 palki.

5 lauda.

Minna ütlen 480 lauda.

15) Kui antakse 123 wälja, ning kiskakse tedda neljaga 4 korda suremaks kaswatada; sureks tulleb siis sadam?

123

4

Siis tulleb 492 sadam.

16) Ehf tulleb, armas laps! siin sed-
dagi tãhhele panna, et igga numrel ehf
summal omnia nimmi on, nenda: 43 on
kaswataw, 17 kaswataja, ning se mis
kaswates wãlja tulleb on sadaw. Dtsi
nũud sedda wimast, ja

43 kaswataw.

17 kaswataja.

301

43

ũtle: 731 on sadaw.

17) Uks holakas poisskene hoidis onu-
ma isfa lambud, ja sai maialt hea innis-
meste kãest weel 162 lammast õmmale
hoida. Ugga kuidas kellegi tõe nenda ka
palk. Temma hoidis hãsti neid lomi,
mis ta hole al, aias iggapãew neid isfi sõ-
ma ma peãle, ning olli dige holas lamb-
rine; sest siis temmale ka igga lamba
hoidmise peãlt, mis wãljast hoida olli, 6
koppikad anti. Katskem õnnetige ar-
wata, kas temma piisut kasso sedda mak-
sis, mis teised lambrised kõik kartsid lia
õllewad?

162 lammast.

6 koppikad.

Di jah! temma sai 972 koppikad, se on: 9 rubla
72 koppikad.

18) Üks kõrtsmik müüs ühhel päewal kaks wati õllut ärra; kummagis watis olli 115 topi, ja toop maksis 6 koppikad. Paljo wottis se kõrtsmik sel päewal rahha õlle eest wasto?

230 topi.
6 koppikad.

Ea wottis 1380 koppikad ehk 13 rubla
80 koppikad.

19) Selsammal päewal õeldi tedda ka 35 topi wina ärra müüüd. Toop maksis 50 koppikad. Paljo sai se kõrtsmik sel õnnelal päewal wina eest rahha?

35 topi.
50 koppikad.

Ea sai 1750 koppikad se on: 17 rubla
50 koppikad.

20) Ühhes kolis raiskaskid kolli lapsed õppides 76 ramatud pabberid aastas ärra. Igga ramat on suur 24 lehte, mitto lehte tulleb siis ülleühtse?

76 ramatud.
24 lehte.

304

152

Ülleühtse tulleb 1824 lehte pabberid.

21) Ugga pabber, mis seal ärra tarwitadi, olli keik ühtes seltsis, ja maksis temma leht risti kaupja ostes 3 foppikad. Urwakem müüd järrele: suur olli selle aastane koli kullu pabberi polest?

1824 lehte.

3 fopp.

Ea olli 5472 foppikad.

22) Siis, kui rukkid waf ükskord 8 rubla maksis, satis üks moisnik 274 wafka rukkid kullaga linna; paljo todi temmas le rahha taggasi?

274 waffa.

8 rubla.

Taggasi todi 2192 rubla.

23) Üks kaupmees ostis 345 sülda pasa, et tahtis suurt maja ehitada, ning andis igga sülla cest 26 rubla. Kullap temmal teada, kui paljo ta rahha andis, agga meie tahhame ka kullada, kui paljo paljad kiwwid selle hone jures makswad?

345 sülda.

26 rubla.

2070

690

Kiwwid maksid 8970 rubla.

24) Üks koddanik ostis 303 tuti heino, ja kalus igga tuut 33 naela. Et head sured tudid, ja nende luggusidgi peäle kolme saea olli, sai temma nenda dega parrajaste aasta läbbi. Nüüd temma poeg tulli kolist, ja olli seäl kasvatamisse arwanist õppinud; sest katsub ka arvata, mitto naela issal minnema aasta heino ülles läks?

303 tuti.

33 naela.

909

909

Ülles olli läinud 9999 naela.

25) Verno: linnas kalo: kaja al ka tuti ühhe Lätlase linna koorm ülles, ja leiti nenda täieste 20 leisikast linno ollewad, kui temma issi ütles. Temma sai 500 koppikad leisikast; paljo maksis siis koorm?

500 koppik.

20 leisik.

Koorm maksis 10,000 koppikad, se on: 100 rubla.

26) Wenne Keiser Peter I ruttas 1704^{mal} aastal Narwa: linna Rootsi käest omma kätte wotma; agga enne

Kui sedda sama joudis, olli 14 Rootsi laewa ärrawoitnud, mis Emma: jõe suud olliid hoidmas, ning kel iggaihhel 230 meest ja 14 suurttükki peäl olli. Kui se sai tehtud, wottis Tarto: linna ka ärra, ning siis läks Narwa ümber: pirkama. Arwakem, kui palju neid meh: hi ühtekokko, mis laewadega ärrawoeti?

230 meest.

14 laewa.

920

230

Ühtekokko 3220 meest.

27) Üks inimene ostis 444 R. kün: la raswa, ning andis igga naela eest 45 koppikad; palju rahha teeb se ülle selle raswa wälja?

444 R.

45 kopp.

2220

1776

Se teeb 19980 koppikad, se on: 199 rubla 80 koppikad.

28) Kui on numri summa 843 kas: watawaks, ja kaswataja 37; sureks tou: seb siis sadaw?

843 kaswataw.
37 kaswataja.

5901
2529

Siis touseb 31,191 sadaw.

29) Üks auus tenija innimene olli oma perremehhega palga parrast kontrahiti uenda teinud, et iggapäewa peält, mis tenima leiwas eddasi lähhäb, 88 koppikad palga saab. Paljo saab se innimene aasta rahha?

365 päewa.
88 koppikad.

2920
2920

Ja saab 32,120 koppikad, se on: 321
rubla 20 koppikad.

30) Ühhe kaupmehhe keldris olli kallist wina 456 puddelid, ja maksis igga puddel 225 koppikad; mitto rubla teeb se wälja.?

456 puddelid.
225 kopp.

2280
912
912

Se teeb 102,600 koppik. s. o. 1026 rubla.

31) Hamburri: linnaš trükkiti hilja aego 3009 ramatud, ja olli ramato sürus 47 poognid. Mitto poognid piddi trükker mušta kirjusk teggema, enne kui ramatude summa täis tulli?

3009 ram.

47 poogn.

21063

12036

Temma piddi 141,423 poognid trükkima.

32) Moskwa: ja Nja: linna wahhet on 1060 wersta. Urwakem, mitto sülda se te pitk on?

1060 werst.

500 süld.

Se te on 530,000 sülda pitk.

33) Ühhest laewast woeti, 10,000 puddelid wälja, ja müdi neid linna ärra 25 koppikad tüf. Paljo rahha sadeti selle tühja kauba eest wälja?

25 koppikad.

10,000 puddelid.

Sadeti wälja 250000 koppikad, se on 2500 rubla.

34) Pühhapäwa wahhe: luggemiste

119) Isehke külje peäl õõldakse: et üks ni-
suggune ferrakene, mis sidius ennese
ümber teeb, 300 künart sidi lõnga an-
nab, agga 2000 ferrakest andwad üks
nael sidi. Mitto künart saab ühhest nae-
last sidiist sidi lõnga?

2000 Ferrak.

300 künart.

Naelast saab 600,000 künart lõnga.

35) Ria: kaupmees ostis Perlini- lino-
nast 7894 kallist sidirättikud, ning mak-
sis hoopkaupa ostes tükki eest 679 koppis-
kad; agga selle hinnaga ta neist ühtegi ei
müünud. Ratskem arvata, palju rah-
ha satis temma nende eest Saksa- male?

7894 rätt.

679 kopp.

71046

55258

47364

Ta satis 5'360,026 koppikad, se on:
53600 rubla 26 koppikad Saksa- male.

36) Poltsoiretska on üks linnakene
Kamtsatka-maal, kus ka selle ma wallit-
seja ehk kubberneer ellamas. Temma ka
meie armoliko Keisri järrele, ja need in-
nimesed, mis seal ellamas, meie kaalla-

mad. Agga Poltsõiretska ja Peterpurri
wahhet on 13900 wersta. Katskem sed-
dagi te wahhet sülla kaup luggeda?

13900 wersta.

500 sülda.

Sedda wahhet on 6,950,000 sülda.

37) Üks Leipßiki linna ramato kaup-
mees ostis Itali maalt 2739 rama-
tud, ja maksis tükki eest 374 foppikad.
Paljo andis temma selle tou ramatute
eest rahha?

2739 ramat.

374 foppikad.

10956

19173

8217

Ea andis 4'024,386 foppikad, se on: 10248
rubla 86 foppikad.

38) Üks kunningas laskis ommale
ühhes wabrikus 34568 püssi tehha, ning
maksis igga walmis tehtud püssi eest
2384 foppikad; paljo rahha tulli ülle-
ältse anda?

34568 püssi.

2384 fopp.

138272

276544

103704

69136

Tulli anda 82'410,112 fopp. s. o. 824,101
rubla 12 foppikad.

39) Tarwitati üksford Rootsi Wememale 36452 leistikast rauda, ja maksseti sel korral leistika eest 4009 koppikad waske. Paljo waske piddime, sinna raua eest saatma?

36452 Lk.
4009 kopp.

328068
14580800

Piddime saatma 146136068 koppikad.

40) Ühhe sure ramato sees olli 3'000,725 lehte, ja igga lehhe peäl 3700 tähte. Mitto tähte olli selle ramato sees ülleütsse?

3'000,725 lehte.
3700 tähte.

21 005 075 00
90 021 75

Ülleütsse olli 11,102'682,500 tähte.

41) Kui olleks üks sant, kel 7 keppi, igga keppil 7 oksa, ja igga oksa otses 7 kotti, iggas kottis 7 kassi, ja igga kas teeks weel 7 poega; mitto kassi olleks siis ühtekokko?

7 kessi,

7 oksi.

49 —

7 kotti.

343 —

7 kassi.

2401 —

7 poega.

Ülleüitse 16,807 kassi.

42) Mitto tolli on 5 sülda 4 jalga?

7 jalga.

35 jalga.

4

39

12 tolli.

78

39

Ei enam kui 468 tolli.43) Mitto korda sõõb 18 aasta 45
nädala sees inimene?

18 aastad.

52 nädalid.

36

90

936 —

45

981 nädalid.

7 päeva.

6867 —

3 söma korda.

Ea sõõb 20,601 korda.

44) üks kaupmees ostis 4 perlowitsa, 9 pudi, ja 22 naela linno; temma tahhab müüd sedda teada sada, mitto lodi need keik on?

$$\begin{array}{r}
 4 \text{ perlowitsa } 9 \text{ pudi } 22 \text{ lb} \\
 10 \\
 \hline
 49 \text{ pudi.} \\
 2 \\
 \hline
 98 \text{ lb.} \\
 20 \\
 \hline
 1960 \\
 22 \\
 \hline
 1982 \text{ lb} \\
 32 \text{ lodi.} \\
 \hline
 3964 \\
 5946 \\
 \hline
 \text{Need on } 63,424 \text{ lodi.}
 \end{array}$$

45) Kui on üks nael (121) kuld rube katid, ja sedda wast rahha arro järrele arwata, siis sünnib nenda katsuda:

$$\begin{array}{r}
 121 \\
 250 \\
 \hline
 6050 \\
 242 \\
 \hline
 30250 \text{ koppik. hõbbe rahha.} \\
 4 \\
 \hline
 121000 \text{ koppikad wast rahha.} \\
 \text{ehk } 1210 \text{ rubla waste.}
 \end{array}$$

46) Kui olleks üks nisuggune põld, kelle peal 9 leikajat 9 päwa leikaks, ning igga leikaja päwas 9 afjalga leikas, ja pannes igga afjalga 9 parmast, igga parmasse 9 wihto, igga wihto 9 peotait, ja igga peotäies olleks 9 kört; mitto kört tulleks siis ühtekokko?

Ühe põllo peal 9 leikajat.

9 päwa.

81 —

9 afjalga.

729 —

9 parmast.

6561 —

9 wihto.

59049 —

9 peotait.

531441 —

9 kört.

Siis tulleks 4'782,969 kört ülle põllo.

47) Üks kullassep sai Ungari-maalt 64 lb, 1 mark ja 6 untsi hõbbedat. Enne kui sest miidagi teggema hakkas, katsus ta feige wähhema hõbbeda talo nimme alla sedda hõbbedat arwata, se on kwentiks, nenda:

64 ₰ 1 mark 6 untsi.

2

128

1

129 marki.

8

1032

6

1038 untsi.

2

2076 lodi.

4

8304 krenti.

48) Apteker Waalberg ostis wanna India=maalt 240 naela 6 trahma 2 skruupli 15 frani kallist apteki rohho. Üks temma rohho poe=pois tahhab seda teada, mitto frani on keik se rohhi ülleültse.

240 ₰ 6 trahm. 2 skruupl.

8

15 frani.

1920

6

1926 trahma.

3

5778

2

5780 skruupli.

20

115600

15

Ülleültse 115615 frani.

49) Kui on kaswatam 5'043,000, ja kaswataja 706,000, siis tulleb:

5043,000 kaswatam.

706000 kaswataja.

30258000000

35301000

3560358000000 sadamaks.

50) Antakse üht summa, mis 6'709,834 loeb, kaswatamaks, ning kätakse teada 570,809 kaswatada, sureks koggub siis sadama summa?

6709834 kaswatam.

570809 kaswataja.

60388506

536786720

469688380

33549170

Siis koggub 3'830,033'635,706 summa.

IV. Jaggamise eksemplid.

1) Kui ühhest paljuse arrust ehk sum-
mast peab mitmele andma; siis on se
üks jagamine, mis nenda sünnib
tähhendada: kui üks isä 16 koppikad

jaggaks omma lastele, ja igga jao surus olleks 4 koppikad; siis tulleks meil, kes sest asjast teadmata olleme, küsida ja arvata: mitto last said sest rahhast?

$$\begin{array}{r|l|l} 4 & 16 & 4 \text{ last.} \\ & 16 & \\ \hline & 0 & \end{array}$$

2) Mendasammoti jaggas üks inimene 30 koppikad waestele ärra, ja andis neile, kes samas ollid, iggaühhele 5 koppikad. Mitto waest said sest rahhast selle andja käest?

$$\begin{array}{r|l|l} 5 & 30 & 6 \text{ waest.} \\ & 30 & \\ \hline & 0 & \end{array}$$

3) Kui antakse jäetawaks 18, ja jaggajaks 3, mis tulleb siis ja üks, sedda peab nüüd arvama.

$$\begin{array}{r|l|l} 3 & 18 & 6 \text{ jaggu.} \\ & 18 & \\ \hline & 0 & \end{array}$$

4) Üks inimene juhtus omma sõbraga ühhe ue ja sure maia alla, ja ütles seält möda minnes: sedda kinnwarre kokko tõstes ollen minna ka siit 54 päwa rahha koio winud. Oi! küsis teine: mitto nädalid siin tdel ollid? — Eks sedda arro sa ennese käest woi pea sada? arwa järrele ja panne

nenda kui õige on, tõe nädaliks 6 pä-
wa, siis näed, et terweste ja täieste

$$6 \left| \begin{array}{r} 54 \\ 54 \end{array} \right| 9 \text{ nädalid on.}$$

$$0$$

5) Kaks kallameest ollid kokko 96
sülda wõrgo paela ostnud; agga kui
müüd polesse jaggawad, mitto sülda siis
kunnimagi peab sama?

$$2 \left| \begin{array}{r} 96 \\ 8 \end{array} \right| 48 \text{ sülda.}$$

$$16$$

$$16$$

$$0$$

6) Üht rätseppa õppipoisi sadeti 84
nöpi ostma. Kui ni palju olli küssi-
nud, siis ütles faks: mitto tošinat ma
pean sulle andma? Et ostja sedda ei
teadnud wastata, mis küssiti, siis üt-
les jälle faks: minna sulle tükkikaupa ei
hakea luggema, waid annan, nenda kui
õige on

$$12 \left| \begin{array}{r} 84 \\ 84 \end{array} \right| 7 \text{ tošinat.}$$

$$0$$

7) Kui 2 rubla rahha jaggatakse
nenda ärra, et iggamees, kes saja on,
karruline saab; mitto meest sawad siis
fest rahhast?

$$\begin{array}{r|l|l} 25 & 200 & 8 \text{ meest.} \\ & 200 & \\ \hline & 0 & \end{array}$$

8) Seppa Kristianil seisis ikka sadade kaupja hobbusse kingnaelu walmis, et kui paljo seppilisi olli, kes hobbusid tahtsid rautada, siis ilma aia wiitmata wois wannast warrast wotta ja ruttuste raudi alla lüa. Ühhel päwal wöttis 144 naela wannast warrast; mitto hoost panni ta nendega rauda, kui igga jallale 6 naela löi?

$$\begin{array}{r|l|l} 24 & 144 & 6 \text{ hoost.} \\ & 144 & \\ \hline & 0 & \end{array}$$

9) Üks mölder jahwatas ühhe päwa ja de sees 234 wakka wilja jahhuks, ning sai ka seddasamma wört mattisid. Mitto ni suurtt küllimito se teeb, kelle sisse 6 matti mahtuwad?

$$\begin{array}{r|l|l} 6 & 234 & 39 \text{ küllimito.} \\ & 18 & \\ \hline & 54 & \\ & 54 & \\ \hline & 0 & \end{array}$$

10) Kui niuid se mölder ommast kääst üht küllimito weel jure panni, siis sai temma 40 küllimito täis. Urwakem niuid, mitto wakka sai mees õ ja wawaga matti wilja?

$$\begin{array}{r|l|l} 4 & 40 & 10 \text{ warka.} \\ & 4 & \\ \hline & 0 & \end{array}$$

11) Üks inimene laskis ommale 196 koppika eest kitsast linti osta; agga maksis lindi künar 14 koppikad. Mitto künart sai ta selle rahha eest?

$$\begin{array}{r|l|l} 14 & 196 & 14 \text{ künart.} \\ & 14 & \\ \hline & 56 & \\ & 56 & \\ \hline & 0 & \end{array}$$

12) Kui on 300 naela tubbakast; mitto leistikast saab siis, kui naelad teik leistikaks kogutakse?

$$\begin{array}{r|l|l} 2\text{ø} & 30\text{ø} & 15 \text{ leistikast.} \\ & 20 & \\ \hline & 10 & \\ & 10 & \\ \hline & 0 & \end{array}$$

13) Üks kaupmees ostis Saratowi linnast 480 lodi lahtist sidi. On se summa lodide järrele küi sureks arvata, agga kui naeldeks teme, ei tea, kas saab siis leistikastgi, wai on sest arrust weel wähhem?

$$\begin{array}{r|l|l} 32 & 480 & 15 \text{ naela.} \\ & 32 & \\ \hline & 160 & \\ & 160 & \\ \hline & 0 & \end{array}$$

14) Kangas, mis 120 künart pits on, ja 30 naela kalub, mitto künart annab se naela järrele, sedda katsume arvata?

$$\begin{array}{r|l|l} 3\text{š} & 12\text{š} & 4\text{ künart riet annab} \\ & 2 & \text{nael lõngowälja.} \end{array}$$

0

15) Üks moisa wannem jaggas omma walla waestele ühhe ue. aasta hommikul 540 koppikad rahha, ja andis keigile, kes samas ollid, 45 koppikad. Mitto waest said sest rahhast, sedda katsume siin numridega arvata?

$$\begin{array}{r|l|l} 45 & 540 & 12\text{ waest.} \\ & 45 & \end{array}$$

90

90

0

16) Jurri Mihkel kitis ladalt koi tulates omma lastele, et temma härg, mis hommiko kotto wiis, olli 4885 koppika eest käest läinud, ja selle rahha andja ommaks sanud. Lapsed, kes koppika summa wägga sureks põlgasid, palusid issad tähhendada, mitto rubla neist koppikatest woib sada. Et ladalt tullija ja rahha saja lahke olli suust ja süddamest, näitas kohhe omma lastele, et fridi tükkikesega ühhe lauakese peäl sedda woib noppeste arvata ja julgeste

ka ütelda, et se suur koppelate summa
ennam ep olle, kui

100 | 4885 | 48 rubl. 85 kopp.

4 00

8

8

85

17) Toustis üksford kõnne, et kõrt-
silised kõrtsimehhele ütlesid: sedda ker-
gemat annetid egga wähhemat mur-
ret kellelai ep olle kui sinnul. Targad
ollete ki l arwama, kostis kõrtsimees;
agga omnetige sedda ei moista, et ke-
ge ilma sanna pean kuulma, ja wähhema
kui lapse ning sandigi sullane olle-
ma: ja kui se wimanegi keige kallimal
pühhal ehk keige magausamal hingami-
se tunnil tulleb, siis pean kuulma, mis
ta kunninga rahha eest küsib, ning sak-
sa kawa ilma pallumata wälja jaggama.
Ollen allati keige omma ellamiseqa ilma
käidawaks, ning tulleb sest wähhemat
kui asja wargade eest warjata; peale
sedda allati kartus ja wahwamine, et
lukkusid ei murta egga ukse ei lõhhuta.
Mis saks wadiga mödab, kui wähhik-
se möduga, pean minna sedda mödtma;
ollen minnema kuuski 6000 forterid jo-
maeega wälja jagganud. Mitto topi
se on?

$$\begin{array}{r|l|l}
 4 & 6000 & 1500 \text{ topi.} \\
 & 4 & \\
 \hline
 & 20 & \\
 & 20 & \\
 \hline
 & 00 &
 \end{array}$$

18) Ühte wäe-kassarmi todi 8064 naela walmis tehtud leibu, ja anti igga soldatile, kel seal korter olli, täit kahhetüskümne päwa mona, mis olli 36 naela. Meie tahhame nüüd arvata, mitto meest. olli seal, kes leiba' said?

$$\begin{array}{r|l|l}
 36 & 8064 & 224 \text{ meest.} \\
 & 72 \cdot \cdot & \\
 \hline
 & 86 \cdot & \\
 & 72 \cdot & \\
 \hline
 & 144 & \\
 & 144 & \\
 \hline
 & 0 &
 \end{array}$$

19) Ria-linnast sadetakse igga aasta laewa käimise ajal paljo wälja wõerale male; ning õoldi ka sel aastal, mil 1821 kirjutati, 9504 wäffa nisso seält wälja läinud. Mitto sellitsed tewad need wäffad wälja?

$$\begin{array}{r|l|l}
 48 & 9504 & 198 \text{ sellitsed.} \\
 & 48 \cdot \cdot & \\
 \hline
 & 470 \cdot & \\
 & 432 \cdot & \\
 \hline
 & 384 & \\
 & 384 & \\
 \hline
 & 0 &
 \end{array}$$

20) Perno:linna rouge:paikija koksust kulutati, et aastast, mis olli 1812, kuni 1821 aasta Juli ku päwani, Perno:maakonnas 11,916 last ue:rouge linnuga pagitud, ning seddawisi se hulk noort rahwast wanna rouge wihha ja nende kahjo eest warjatud. Katskem nüüd arwata, mitto last aasta kohta usi:rougid ollid sanud, sest sedda wahhe aega on 9 aastad?

$$\begin{array}{r|l}
 9 & 1 \cdot 19 \ 16 & | \ 1324 \text{ last.} \\
 & 9 \ \cdot \cdot & | \\
 \hline
 & 29 \ \cdot \cdot & \\
 & 27 \ \cdot \cdot & \\
 \hline
 & 2 \cdot 1 \cdot & \\
 & 1 \ 8 \cdot & \\
 \hline
 & 36 & \\
 & 36 & \\
 \hline
 & 0 &
 \end{array}$$

21) Sõldakse laewa käimise ajal kaupmeestel ja mugi rahwal ühtepuhke liikumist Ria ja Mütwa:linna wahhel ollwad; sest siis worimehhed sel ajal liig kallid olnud ning suurte kasso sanud. Algga 1821, mil postitöld seal wahhel hakkas sõitma, on worimeeste lupainamine lõpnud, sest, et selle 42 wersta peält worimehhed enne omnia pari hobbuse peält monnikord 8000 ronnitad said, postitöld nüüd ennem

ei wõtta, kui 500 koppikad. Urwakem
sedda järrele, mitto kord selle rahha
eest, mis enne worimehhele makseti,
nüüd postitõllaga Ria ja Miiwa wah-
het woib sõita?

$$\begin{array}{r|l|l}
 500 & 8000 & 16 \text{ korda täieste,} \\
 & 500 & \\
 \hline
 & 30 & \\
 & 30 & \\
 \hline
 & 0 &
 \end{array}$$

22) Üks kaupmees ostis 9,805 ro-
pi wina. Kui sedda temma kätte sa-
deti, siis leiti, et igga aam, mis wina
woris olli, 265 topi wälja andis. Ur-
wakem üles, mitto ami ollid sedda
wina tomas?

$$\begin{array}{r|l|l}
 265 & 9805 & 37 \text{ ann.} \\
 & 795 & \\
 \hline
 & 1855 & \\
 & 1855 & \\
 \hline
 & 0 &
 \end{array}$$

23) Poltsõiretska on üks linnakene
Kamtsatkamaal, mis meie Keisri pär-
ralt, ja ni süggawa põhjama põhjas,
et temma ja Peterpurri wahhet 13,895
wersta. Kui kül pennikoormaga sedda
wähhendaksime, egga ta süski paljo
wähhemaks saaks, waid olleks.

$$\begin{array}{r|l|l}
 7 & 1\cdot3895 & | 1985 \text{ pennikoorm.} \\
 & 7 \cdot\cdot & | \\
 \hline
 & 68 \cdot\cdot & \\
 & 63 \cdot\cdot & \\
 \hline
 & 59 \cdot & \\
 & 56 \cdot & \\
 \hline
 & 35 & \\
 & 35 & \\
 \hline
 & 0 &
 \end{array}$$

24) Lappomaal maja-mehhe rikkust temma pödra karja järrele arwatakse, sest siis neil ka kuulsaks kauba asjaks. Osteti seält ükskord Krono polest 24,084 pödra nahka, mis hobbuse wäe püks- teks, kindaks ja soldatite rindrihmiks tehakse ja prugitakse. Sureks jäeb siis se nahke summa, kui neid tõssina kaupa arwata?

$$\begin{array}{r|l|l}
 12 & 24084 & | 2007 \text{ tõssinat.} \\
 & 24 \cdot\cdot & | \\
 \hline
 & 084 & \\
 & 84 & \\
 \hline
 & 0 &
 \end{array}$$

25) Kui woetakse 86265 jäetawaks, ja jaggajaks 405; kui sure jao same siis omma eksempliga?

405 | 86265 | 213 same jauts.
810 ·

526 ·

405 ·

1215

1215

0

26) Ühhest kirrikorvaste laekast loeti 18525 koppikad wälja, ning jaggati 57me wäsele. Paljo sai siis iggaüks?

57 | 185 25 | 325 koppikad, mis on: 3
171 · | rubl. ja üks Karoline.

142 ·

111 ·

285

285

0

27) Üks reisija innimenne sai omma wannemate käest 1460 hõbbe rubla kasa, ja arwati 2 hõbbe rubla pãwas, omma üleswidamiseks ning post hooste palkamiseks ärra kulluwad. Kaug wois temma sella rahhaga reisida?

2 | 1460 | 730 pãwa, s. o. | 2 aastad.
14 ·

6 ·

6 ·

0

28) Üks kaupmees satis ühhe laewa algpudega Ria alla. Seal sai ta selle

täie eest 34'566'305 koppikad, ja olli
sülla hind 335 koppikad. Mitto sülda
olli laewas?

$$\begin{array}{r}
 335 \mid 34566\ 305 \mid 103183 \text{ sülda} \\
 \underline{\hspace{1.5cm}} \\
 335 \cdot \cdot \cdot \\
 \hline
 1066 \cdot \cdot \cdot \\
 1005 \cdot \cdot \cdot \\
 \hline
 613 \cdot \cdot \\
 335 \cdot \cdot \\
 \hline
 2780 \cdot \\
 2680 \cdot \\
 \hline
 1005 \\
 1005 \\
 \hline
 0
 \end{array}$$

29) Üks trükker laddus ühhe piissi
kese ramato seltsi jäus 1288000 tähte
trükki poogni rami; agga igga ramat
tarwitas omma kirjaks 46000 tähte:
mitto tulli se ford trükkiist wälja?

$$\begin{array}{r}
 46\cancel{0}\cancel{0}\cancel{0} \mid 1288000 \mid 28 \text{ ramatud.} \\
 \underline{\hspace{1.5cm}} \\
 92 \\
 368 \\
 368 \\
 \hline
 0
 \end{array}$$

30) Ühhes ramatus, ütles trükker,
499,770 tähte ollewad? ja kui küsiti:
mitto tähte siis lehhe peäl? Siis kos-
tis: 1234 tähte. Agga ei olle nüüd
tarwis ennam küsida: mitto lehte se

ramat pakš, waid arwame isfi, nenda:

$$\begin{array}{r|l|l}
 1234 & 499770 & 405 \text{ lehte.} \\
 & 4936 & \\
 \hline
 & 6170 & \\
 & 6170 & \\
 \hline
 & 0 &
 \end{array}$$

31) Üks koolmeister prufis palju om-
ma kolilastega paberid, ning dõldi
ühhe aastaga 2400 lehte raisanud.
Mitto risti se on?

$$\begin{array}{r|l|l|l}
 24 & 2400 \text{ leht.} & \overset{20}{100} \text{ rämt.} & 5 \text{ risti täieste.} \\
 & 24 & 100 & \\
 \hline
 & 00 & 0 &
 \end{array}$$

32) Wahheluggemise ramatus täh-
hendakse, et üks elewant, kes täit kas-
wo kätte sanud, ja kondigi polest tug-
gew lomuke on, et se raskuse polest
8000 naela kalub. Tehkem arwui, mit-
to leisikast ja pärkapunda se wälja teeb?

$$\begin{array}{r|l|l|l}
 2\text{ø} & 8000 \text{ Æ} & \overset{20}{400} \text{ Æ} & 20 \text{ pärkapunda.} \\
 & 80 & 400 & \\
 \hline
 & 00 & 0 &
 \end{array}$$

33) Mitto tuffatid saab 735,141
koppikade eest, kui tuffati peäle 2 rub-
la 85 koppikat kãib?

285	7.35141	2579	tullutid ja 126
	570 . . .		foppikat.
	165.1 . .		
	1425 . .		
	<u>2.2.5.4 .</u>		
	1995 .		
	<u>269.1</u>		
	2565		
	<u>126</u>		fopp.

34) üks kaupmees ostis Portofalia-
maalt 31884 £k sola, mitto sellitust
teeb se wälja?

18	3 ¹⁸ 1884 £k	177 1 pütt.	98 sellitust, 7 püt-
	18 . . .	162 .	ta ja 6 leisikast.
	<u>138 . .</u>	<u>15.1</u>	
	126 . .	144	
	<u>128 .</u>	7	
	126 .		
	<u>2.4</u>		
	18		
	<u>6</u>		

35) Pohja pödder ööldakse ni ferge
jallaga ollewad, et hommikust öhtuni,
parraja jooksmisega ja ilma waewata
70,000 sülda maad jouab eddasi min-
na. Katskem arwata, mitto penni-
koormat sedda maad foggub?

$$\begin{array}{r|l|l|l}
 5\phi\phi & 70000 & \overset{7}{140} \text{ werst.} & 20 \text{ pennikoor} \\
 & 5 \cdot 00 & 14 \cdot & \text{mat.} \\
 \hline
 & 20 \cdot & 0 & \\
 & 20 \cdot & & \\
 \hline
 & 0 & &
 \end{array}$$

36) Ühhe kaupmehhel olli teisega 54386 rubla ja 1 koppik rahha wõlgo. Kui laino aeg olli täis sanud, ja wõlgnik wõllauskujat ennam ei meletustanud, siis läks wõllauskuja kohtu, ning sunniti wõlgniko sedda mis teisele maksa olli, 9 kuga ärra tasuma. Meie eksempl parrib müüd järrele, kui palju piddi ta kuus maksuma?

$$\begin{array}{r|l|l}
 9 & 5438601 & 604289 \text{ koppikat, s. o.} \\
 & 54 \cdot \cdot \cdot \cdot & 6042 \text{ rubla } 89 \text{ koppik.} \\
 \hline
 & 38 \cdot \cdot \cdot & \text{korraga.} \\
 & 36 \cdot \cdot \cdot & \\
 \hline
 & 2.6 \cdot \cdot & \\
 & 18 \cdot \cdot & \\
 \hline
 & 8.0 \cdot & \\
 & 72 \cdot & \\
 \hline
 & 81 & \\
 & 81 & \\
 \hline
 & 0 &
 \end{array}$$

37) üks kaupmees ostis 364215 topi lambi eeli; agga temma piisuke poeg, kes weel rehkendada ei moistnud, käs:

sis: armas isä, ütse mulle, mitto wati
elli on neist topitest meie keldris?

$$\begin{array}{r|l|l|l}
 4 & 364215 \text{ topi} & \overset{30}{91053} \text{ ankr.} & 3035 \text{ wati, 3} \\
 & 36 \dots & 90 \cdot & \text{ankurt ja 3 topi} \\
 \hline
 & 4 \dots & 405 \cdot & \\
 & 4 \dots & 90 \cdot & \\
 \hline
 & 21 \cdot & 153 & \\
 & 20 \cdot & 150 & \\
 \hline
 & 15 & 3 & \\
 & 12 & & \\
 \hline
 & 3 & &
 \end{array}$$

38) Kui 2127 sellitust 33 watta
rukkiid jagatakse 9 läbbi, mitto sellitust
ja watta on siis igga jaggu suur?

9 | 2127 sellit. 33 watta. | 236 sellit, 18 watta
4 kühimito.

$$\begin{array}{r|l|l}
 9 & 2127 \text{ sellit. 33 watta.} & 236 \text{ sellit, 18 watta} \\
 & 18 \cdot & 4 \text{ kühimito.} \\
 \hline
 & 32 \cdot & \\
 & 27 \cdot & \\
 \hline
 & 57 & \\
 & 54 & \\
 \hline
 & 3 & \\
 & 45 & \\
 \hline
 9 & 168 & 18 \\
 & 9 & \\
 \hline
 & 78 & \\
 & 72 & \\
 \hline
 & 6 & \\
 & 6 & \\
 \hline
 9 & 36 & 4 \\
 & 36 & \\
 \hline
 & 0 &
 \end{array}$$

39) Ungari-maalt sai üks Kia kul-
lasep 9669 kreni kulda. Et se kalu lug-
gu wägga wäike, sest siis katsume sed-
da kallist asja karati ja margi loult ar-
wata, et summa wähhem ning mdet
sürem saaks?

$$\begin{array}{r|l}
 12 \quad | \quad 9669 \text{ krena} \quad | \quad \overset{24}{8 \cdot 05} \text{ karit.} \quad | \quad 33 \text{ marki, } 13 \text{ ka-} \\
 \quad \quad | \quad 96 \quad \quad \quad \quad | \quad 72 \quad \quad \quad \quad | \quad \quad \quad \quad \quad \quad \quad \quad | \quad \text{rati ja } 9 \text{ kreni.} \\
 \hline
 \quad \quad | \quad 69 \quad \quad \quad \quad | \quad 85 \quad \quad \quad \quad | \quad \quad \quad \quad \quad \quad \quad \quad | \quad \quad \quad \quad \quad \quad \quad \quad | \\
 \quad \quad | \quad 60 \quad \quad \quad \quad | \quad 72 \quad \quad \quad \quad | \quad \quad \quad \quad \quad \quad \quad \quad | \quad \quad \quad \quad \quad \quad \quad \quad | \\
 \hline
 \quad \quad | \quad 9 \quad \quad \quad \quad \quad | \quad 13 \quad \quad \quad \quad \quad | \quad \quad \quad \quad \quad \quad \quad \quad | \quad \quad \quad \quad \quad \quad \quad \quad |
 \end{array}$$

40) Kui hõbbemat kaluda, siis on
jälle isgi kalu arrud ja nimmed. Oli-
leks praego ollewad 423456 krenti hõb-
bedat, ja tahhaksime kalu luggu üllen-
dada ning sedda suurt loetawat sum-
ma wähhendada, siis teeksime nenda:

$$\begin{array}{r|l}
 4 \quad | \quad 423456 \text{ krent.} \quad | \quad \overset{2}{10} 5864 \text{ lod.} \quad | \quad \overset{8}{5 \cdot 29} 32 \text{ untsi.} \quad | \quad 6616 \\
 \quad \quad | \quad 4 \quad \cdot \cdot \cdot \quad \quad \quad | \quad 10 \quad \cdot \cdot \cdot \quad \quad \quad | \quad 48 \quad \cdot \cdot \quad \quad \quad \quad | \quad \text{marki.} \\
 \hline
 \quad \quad | \quad 23 \quad \cdot \cdot \cdot \quad \quad \quad \quad | \quad 5 \quad \cdot \cdot \cdot \quad \quad \quad \quad | \quad 49 \quad \cdot \cdot \quad \quad \quad \quad | \quad \quad \quad \quad \quad \quad \quad \quad | \\
 \quad \quad | \quad 20 \quad \cdot \cdot \cdot \quad \quad \quad \quad | \quad 4 \quad \cdot \cdot \cdot \quad \quad \quad \quad | \quad 48 \quad \cdot \cdot \quad \quad \quad \quad | \quad \quad \quad \quad \quad \quad \quad \quad | \\
 \hline
 \quad \quad | \quad 34 \quad \cdot \cdot \quad \quad \quad \quad \quad | \quad 18 \quad \cdot \cdot \quad \quad \quad \quad \quad | \quad 13 \quad \cdot \quad \quad \quad \quad \quad | \quad \quad \quad \quad \quad \quad \quad \quad | \\
 \quad \quad | \quad 32 \quad \cdot \cdot \quad \quad \quad \quad \quad | \quad 18 \quad \cdot \cdot \quad \quad \quad \quad \quad | \quad 8 \quad \cdot \quad \quad \quad \quad \quad \quad | \quad \quad \quad \quad \quad \quad \quad \quad | \\
 \hline
 \quad \quad | \quad 25 \quad \cdot \quad \quad \quad \quad \quad \quad | \quad 6 \quad \cdot \quad \quad \quad \quad \quad \quad | \quad 5 \cdot 2 \quad \quad \quad \quad \quad \quad | \quad \quad \quad \quad \quad \quad \quad \quad | \\
 \quad \quad | \quad 24 \quad \cdot \quad \quad \quad \quad \quad \quad | \quad 6 \quad \cdot \quad \quad \quad \quad \quad \quad | \quad 48 \quad \quad \quad \quad \quad \quad \quad | \quad \quad \quad \quad \quad \quad \quad \quad | \\
 \hline
 \quad \quad | \quad 16 \quad \quad \quad \quad \quad \quad \quad | \quad 4 \quad \quad \quad \quad \quad \quad \quad | \quad 4 \quad \quad \quad \quad \quad \quad \quad \quad | \quad \quad \quad \quad \quad \quad \quad \quad | \\
 \quad \quad | \quad 16 \quad \quad \quad \quad \quad \quad \quad | \quad 4 \quad \quad \quad \quad \quad \quad \quad | \quad \quad \quad \quad \quad \quad \quad \quad | \quad \quad \quad \quad \quad \quad \quad \quad | \\
 \hline
 \quad \quad | \quad 0 \quad \quad \quad \quad \quad \quad \quad | \quad 0 \quad \quad \quad \quad \quad \quad \quad | \quad \quad \quad \quad \quad \quad \quad \quad | \quad \quad \quad \quad \quad \quad \quad \quad |
 \end{array}$$

Maela peale käib weel 2 marki, ja

kui ka naeleks tehha, siis on: 3308
naela ja selle 4 üllejäänud undsi.

41) Kui võttame jäetavaks 2346000,
ja jaggajaks 23000; sureks saab siis
otsitud jao summa?

$$\begin{array}{r|l} 23000 & 2346000 \\ \hline & 23000 \end{array} \quad \begin{array}{l} 102 \text{ on jao summa} \\ \text{surus.} \end{array}$$

46

46

0

42) Mendasammoti jälle 21151410
jaggada 235 läbbi; mis on siis uus summa?

$$\begin{array}{r|l} 235 & 21151410 \\ \hline & 2115 \end{array} \quad \begin{array}{l} 90006 \text{ on uus summa.} \\ \end{array}$$

4410

4410

0

43) Ehk veel 96075 jaggaja, ning
9488847375 jaetav; mis, ehk kui suurt
same müüd leidma?

$$\begin{array}{r|l} 96075 & 9488847375 \\ \hline & 864675 \end{array} \quad \begin{array}{l} 98765 \\ \end{array}$$

842097

768600

734973

672525

624487

576450

480375

480375

0

44) Maailma toimisest kunni Kristuse sündimisest sadik olli 1'453,800 päwa möda läinud; mitto aastad saab siis sest aiaast, kui 365 päwa aasta peäle arwame?

$$\begin{array}{r|l}
 365 & 1'453800 \\
 & 1095 \cdot \cdot \cdot \\
 \hline
 & 3588 \cdot \cdot \\
 & 3285 \cdot \cdot \\
 \hline
 & 3030 \cdot \\
 & 2920 \cdot \\
 \hline
 & 11'0'0 \\
 & 1095 \\
 \hline
 & 5
 \end{array}
 \quad 3983 \text{ aastad ja } 5 \text{ päwa.}$$

45) Toma Kein olli omma Härra rehhepaw ja teggi ühhel süggisel, kui Summal põldo õnnistas, Härrale 12648 küllimito wilja puhtaks. Mitto sellitust läks Reino käest Härra aita?

$$\begin{array}{r|l}
 4 \overline{) 12648} & \overset{2}{3} 162 & \overset{21}{15} 81 & 65 \text{ sellitust ja } 21 \text{ tündert.} \\
 \hline
 & 12 \cdot \cdot & 2 \cdot \cdot & 144 \\
 \hline
 & 6 \cdot \cdot & 11 \cdot \cdot & 144 \\
 & 4 \cdot \cdot & 10 \cdot \cdot & 120 \\
 \hline
 & 24 \cdot & 16 \cdot & 21 \\
 & 24 \cdot & 16 \cdot & \\
 \hline
 & 8 & 2 & \\
 & 8 & 2 & \\
 \hline
 & 0 & 0 &
 \end{array}$$

46) Apteekrel, kes Muskust Peterpurri-linna läks, olli 194,800 lodi rohho aupa. Sest et sedda worimehhe wed:

dada andis, arwas ta tedda leifikats
ja pudiks, nenda:

$$\begin{array}{r|l} 32 | 1948 \ 0 \ 0 \overset{20}{\overbrace{6087}} \overset{2}{\overbrace{304}} \text{R} | 152 \text{pudi ja } 16 \text{lodi} \\ \hline 192 \cdot \cdot \cdot 6 \ 0 \ 2 \cdot \\ \hline 28 \cdot 0 \cdot 08 \ 10 \cdot \\ 25 \ 6 \cdot \quad 8 \ 10 \cdot \\ \hline 24 \cdot 0 \quad 0 \quad 4 \\ 224 \quad \quad \quad 4 \\ \hline 16 \quad \quad \quad 0 \end{array}$$

47) Uhhe innimese ello päwi si ol-
nud enam, kui 1'000,000 minuti.
Selle aia summa näitab suur kül, ag-
ga saab näha, kas aastaid palju on?

$$\begin{array}{r|l} 68 | 1'000,000 | 16666 \text{ tundi} \\ \hline 6 \cdot \cdot \cdot \cdot 0 \end{array}$$

40 · · ·

36 · · ·

40 · ·

36 · ·

40 ·

36 ·

40

36

40 minuti.

$$\begin{array}{r|l} 24 | 166 \ 66 | 694 \\ \hline 144 \cdot \end{array}$$

22 6 ·

21 6 ·

1'06

96

10 tundi.

$$\begin{array}{r|l|l} 30 & 694 & 23 \\ & 60 & \end{array}$$

94

90

4 päwa.

$$\begin{array}{r|l|l} 12 & 23 & 1 \text{ aast.} \\ & 12 & \end{array}$$

11 kuud.

Nästaid ei olle enam kui I, ja peäle sedda weel II kuud, 4 päwa, 10 tundi ning 40 minuti.

48) Mitto korda lasseb 560'802,126 ennast jaggada 4231 läbbi?

$$\begin{array}{r|l|l} 4231 & 560802126 & 132546 \\ & 4231 \cdot \cdot \cdot \cdot & \end{array}$$

13770 · · · ·

12693 · · · ·

10772 · · ·

8462 · · ·

23101 · ·

21155 · ·

19462 ·

16924 ·

25386

25386

0

49) Siin'on 570809 kel nou on kat-suda kas ta jouab 3830033635706 ennese läbbi täieste jaggada, wai mitte?

$$\begin{array}{r}
 570809 \mid 383'0'0'3'3635706 \mid 6709834 \\
 \underline{3424854 \cdot \cdot \cdot \cdot \cdot} \\
 4'0'5'1796 \cdot \cdot \cdot \cdot \cdot \\
 \underline{3995663 \cdot \cdot \cdot \cdot \cdot} \\
 56'1'33'35 \cdot \cdot \cdot \\
 \underline{5137281 \cdot \cdot \cdot} \\
 47'6'05'47 \cdot \cdot \\
 \underline{4566472 \cdot \cdot} \\
 194'075'0 \cdot \\
 \underline{1712427 \cdot} \\
 2283236 \\
 \underline{2283236} \\
 0
 \end{array}$$

50) Wiman ekkempel sedda wist lubbab teħha, mis temma illemalt ei polegi ei joudnud; fest temma toutab jaggab 5''028,950'839,644 tãies. ðe árra 687,054 lábbi, nenda kwi allamal náħħa?

$$\begin{array}{r}
 687054 \mid 5'02'89'5'0839644 \mid 7319586 \\
 \underline{4809378 \cdot \cdot \cdot \cdot \cdot} \\
 2195728 \cdot \cdot \cdot \cdot \cdot \\
 \underline{2061162 \cdot \cdot \cdot \cdot \cdot} \\
 1'3'4'5663 \cdot \cdot \cdot \cdot \cdot \\
 \underline{687054 \cdot \cdot \cdot \cdot \cdot} \\
 6586'099 \cdot \cdot \cdot \\
 \underline{6183486 \cdot \cdot \cdot} \\
 4'026'136 \cdot \cdot \cdot \\
 \underline{3435270 \cdot \cdot \cdot} \\
 59'08664 \cdot \cdot \\
 \underline{5496432 \cdot \cdot} \\
 4122324 \\
 \underline{4122324} \\
 0
 \end{array}$$

V. Kolme = jauga eksemplid.

1) On selle arvamise wiisiga kolm jaggo numrid enne jubba teada, enne kui neljat jaggu, kedda parrime, weel arwama hakkame; nenda: kui 2 ouna makswad 4 koppikat, mis siis 5 ouna tullewad maksma?

2 ouna — 4 koppik. — 5 ouna?

$$\begin{array}{r|l} 2 & 20 \\ \hline & 20 \\ & 20 \\ \hline & 0 \\ & 0 \end{array} \quad \begin{array}{l} 10 \text{ koppikat.} \\ \\ \\ \\ \end{array}$$

2) Üks kolipois ostis 8 koppika eest 2 lehte pabberit, agga jäi temma kuu kru weel 48 koppikat. Mitto lehte saab selserahha eest weel sest sammast pabberist?

8 koppik. — 2 lehte — 48 koppika eest?

$$\begin{array}{r|l} 8 & 96 \\ \hline & 96 \\ & 8 \\ \hline & 16 \\ & 16 \\ \hline & 0 \end{array} \quad \begin{array}{l} 12 \text{ lehte.} \\ \\ \\ \\ \end{array}$$

3) Üks lapsedu sai omma ristiiisa

Käest parikümme konna koppikaid saia rahha. Andis siis tilluke 1 lodi suhtru eest 4 koppikat ärra. Se maggus ja maiustamise roog sundis last peagi jälle 5 lodi weel ostma; palju rahha läks siis käest?

$$\begin{array}{r} 1 \text{ lood} - 4 \text{ koppk. } 5 \text{ lodi?} \\ \quad \quad \quad 5 \\ \hline 20 \text{ koppikat.} \end{array}$$

4) Kui 3 künra ride eest tulles rubla maksa mis makswad siis 6 künart sestsamast ridest?

$$\begin{array}{r} 3 \text{ künr.} - 1 \text{ rubl.} - 6 \text{ künrt?} \\ \quad \quad \quad 6 \\ \hline 3 \mid 6 \mid 2 \text{ rubla.} \end{array}$$

5) Urwati ja todi 6 koormaga 72 nelja süllast sae lauda ärra; mitto lauda olli siis 1 koorm?

$$\begin{array}{r} 6 \text{ koorm.} - 72 \text{ laud.} - 1 \text{ koormag.} \\ \quad \quad \quad 1 \\ 6 \mid 72 \mid 12 \text{ lauda,} \\ \quad \quad \quad 6 \\ \hline 12 \\ \quad \quad \quad 12 \\ \hline 0 \end{array}$$

6) Kui laudest üht püstaeda tehha, ja 9 lauda teine teise kõrwa pannes sülla maad täitwad; mitto lauda on siis 34 sülla peäle tarwis?

1 süld — 9 laud. — 34 sü.

$$\begin{array}{r} 34 \\ \hline 306 \text{ lauda?} \end{array}$$

7) Innimene, kes pu nõudega omama pead toitis, läks 5 tossina kühveldega linna, ja müüs neid 15 koppikat tük. Paljo rahha sai temma wie tossina peält?

1 kühvel. — 15 koppel. — 5 tossn.

$$\begin{array}{r} 60 \qquad \qquad 12 \\ \hline 900 \text{ koppel.} \quad 60 \text{ tükki.} \\ \text{se on 9 rubla.} \end{array}$$

8) Üks hantwergi inimene ostis wennepoest 40 koppika eest särge riet, ja sai 2 künart. Ugga löi seälsammas paikas arwama, et kauy forda läks, ja ostis weel 6 rubla eest seddasammo riet; mitto künart sai nüüd?

40 koppel. — 2 künr. — 6 rubla.

$$\begin{array}{r} 600 \qquad \qquad 100 \\ \hline 4 \text{ } \left| \begin{array}{l} 1200 \\ 120 \end{array} \right| \begin{array}{l} 30 \\ \text{künart.} \end{array} \quad \begin{array}{l} 600 \text{ koppel.} \\ \hline 0 \end{array} \end{array}$$

9) Ostett üksford 40 piisufest ramatud 5 rubla eest, mis maksis siis 1 ramat?

40 ramb. — 5 rubl. — 1 ramat?

$$\begin{array}{r|l}
 4\cancel{0} & \begin{array}{r} 5\ 00 \\ 4\ 0 \\ \hline 1\ 0 \\ 8 \\ \hline 2 \end{array} & 12\frac{1}{2} \text{ s. o. } 12 \text{ ja üks} \\
 & & \text{pool koppikat.}
 \end{array}$$

10) Üks isсанд ostis 12 naela woid 3 rubla eest; ja mitte kaua aega pärast sedda ostis jälle nisamma kallist woid terve leisika; palju olli temmal nüüd maksa?

12 naela — 3 rubl. — 1 leisik?

$$\begin{array}{r|l}
 & \begin{array}{r} 20 \\ 20 \\ \hline 40 \\ 60 \\ \hline 0 \end{array} & 5 \text{ rubla.}
 \end{array}$$

11) Kui kegi apteki pealt ni kallist rohhto ostab, et naela eest 32 rubla maksa; mitme rublaga saab seddasamma rohhto 10 lodi?

$$\begin{array}{r|l}
 1 \text{ k} & \begin{array}{r} 32 \\ 10 \\ \hline 320 \\ 32 \\ \hline 0 \\ 0 \end{array} & 10 \text{ lodi?} \\
 32 & & \\
 \hline
 32 \text{ lodi.} & 32 & 10 \text{ rublaga.}
 \end{array}$$

12) Üks pekker ostis 384 rubla eest sellituse nisso, egga siis waf liig kallis woinud olla?

$$\begin{array}{r}
 1 \text{ sellit.} \quad \text{---} \quad 384 \text{ rubl.} \quad \text{---} \quad 1 \text{ waf?} \\
 48 \\
 \hline
 48 \text{ waf.} \quad 48 \quad \left| \begin{array}{r} 384 \\ 384 \end{array} \right| \quad 8 \text{ rubla.} \\
 \hline
 0
 \end{array}$$

13) Hõbbe maksab ikka liggi nelli ehk nelli korda täis wast rahhast ennam. Kui hõbbe rubla 375 koppikat waske maksab; paljo maksab siis waske, 20 koppikat hõbbe rahha?

$$\begin{array}{r}
 1 \text{ rubl.} \quad \text{---} \quad 375 \text{ koppik.} \quad \text{---} \quad 20 \text{ koppik.} \\
 100 \\
 20 \\
 \hline
 400 \text{ koppik.} \quad 100 \quad \left| \begin{array}{r} 7500 \\ 700 \end{array} \right| \quad 75 \text{ koppik.} \\
 \hline
 5 \\
 5 \\
 \hline
 0
 \end{array}$$

14) Osteti Wenne-maalt 32 leiskast künlid, ning anti naelast 58 koppikat; mis maksid teik?

$$\begin{array}{r}
 1 \text{ k} \quad \text{---} \quad 58 \text{ koppik.} \quad \text{---} \quad 32 \text{ leisk.} \\
 640 \\
 \hline
 2320 \\
 348 \\
 \hline
 \end{array}$$

37120 koppik. s. o. 371 rubla 20 k.

15) Üks inimene ostis 39 künart kallewid, ja maksis ülleültse ja ühtekokko selle eest 138 rubla 45 koppikat. Paljo andis temma künra eest, sedwa rahhame omma eksempliga tähhendada ja teada sada?

39 Künr. — 138 rubl. 45 Koppf. — 1 Künr.

$$\begin{array}{r}
 100 \\
 39 \left| \begin{array}{l} 13845 \\ 117 \cdot \cdot \end{array} \right| \begin{array}{l} 355 \text{ Koppf. s. o. } 3 \text{ rubl.} \\ 55 \text{ Koppikat Künar.} \end{array} \\
 \hline
 214 \cdot \\
 195 \cdot \\
 \hline
 195 \\
 195 \\
 \hline
 0
 \end{array}$$

16) Pippar, mis ülle keige maailma kui tarwitsetawat kaupawetakse, tulles wanna India-maalt. Seält tedda üks 83 naela ostis, ja selle eest ütleultse 19 rubla 9 koppf. hõbbe rahha andis. Urwakem, palju maksab nael?

83 K — 19 rubla 9 Koppf. — 1 K.

$$\begin{array}{r}
 100 \\
 83 \left| \begin{array}{l} 1909 \\ 166 \end{array} \right| \begin{array}{l} 23 \text{ Koppikat hõbbe rahha.} \end{array} \\
 \hline
 249 \\
 249 \\
 \hline
 0
 \end{array}$$

17) Katskem järrele, kui palju maksis siis pipra nael wast rahha, sest ülemal eksemplis leidsime tedda 23 koppikat, hõbbe rahha makswad. Olgo nüüd hõbbe rubla wasse wasto täieste 4, ning katsumie neljaga nouda, et teada same, mis olleme tahtnud?

1 hõbbe rubla — 4 masle — 23 koppik.

100 koppik. 100

400

23

1200

800

100 | 9200 | 92 koppikat wast rahha.

900

200

200

0

18) Üks koddanik ostis 53 sülda kasse viid, ja maksis hoopkaupa nende eest 372 rubla 6 koppikat. Kalliks tuli siis üks süld?

53 süld. — 372 rubl. 6 koppik. — 1 süld.

400

53 | 37206 | 702 koppik. s. o. 7
371 | rubla 2 koppikat.

106

106

0

19) Suhtus üks inimene üht lan-
gast ostma, mis 120 künart pitk, ja
üheühtse 132 rubla maksis; kallis oli
selle ride künar?

120 künart — 132 rubla — 1 künar.

$$\begin{array}{r}
 100 \\
 120 \overline{) 13200} \quad 110 \text{ kopp. s. o. 1 rubla} \\
 \underline{120 \cdot} \quad \quad 10 \text{ koppikat.} \\
 120 \cdot \\
 \underline{120 \cdot} \\
 0
 \end{array}$$

20) Ühtkord ostis üks saaks sea, ja maksis temma eest 16 rubla 50 koppikat. Sea söötmise ja tapmise kullu olli 8 rubla 75 koppikat, ja tulli siis temma hinda ühtekokko 25 rubla 25 koppikat, ning kalus sigga 5 leisikast. Sel korral maksis sealihha naelkärnis 30 kopp.; mis tulli nüüd sigga lihhalt maksma? 1 nael lih. — 30 koppik. — 5 leisikast.

$$\begin{array}{r}
 100 \qquad \qquad 20 \\
 \hline
 \end{array}$$

3000 koppik. 400 naela.

se on: 30 rubla. Kasso olli siis seast 4 rubla 75 koppikat.

21) Puddeli õllut müakse puddeli kaupja, ja on 4 puddelit õllut 3 topi; mitto topi lähheb 268 puddeli sisse? 4 pudd. — 3 topi — 268 pudd.

$$\begin{array}{r}
 3 \\
 4 \overline{) 804} \quad 201 \text{ topi.} \\
 \underline{8 \cdot} \\
 0 \cdot \\
 0 \cdot \\
 \hline
 4 \\
 4 \\
 \hline
 0
 \end{array}$$

22) Et tähhendust sada, kas sefinane eksempel, mis siin üllemal seisab, ka diete on arvatud, siis tulles prowi tehha ja küsida: 268 puddeli sisse läheb 201 topi, palju läheb 4 puddeli sisse?

268 pudd. — 201 topi — 4 pudd.

$$\begin{array}{r|l|l} & 4 & \\ \hline 268 & 804 & 3 \text{ topi.} \\ & 804 & \\ \hline & 0 & \end{array}$$

23) Wahheluggemise ramatus ödsakse, et Kamratskalased koeri wed-lojus seks pruukwad, ja 15 koera meie tait hobbose koormat joudwad weddada; mitto koera on siis tarwis, kui 65 killa koormad on weddada?

1 koorm — 15 koera — 65 koormat.

$$\begin{array}{r} 65 \\ \hline 75 \\ \hline 90 \end{array}$$

975 koera. — Imme kü, et 65 koorma jaus liggi tuhhat weddajat tarwis on.

24) Kaupmees, kes keige rohkemaste nuggadega kaubitse, müüs ühe aastaga 33416 nugga 50124 koppika eest ärra. Temmale jäi siis weel sest sammast toust 8354 nugga; palju rahha tullid need maksma?

33416 nugg. — 50124 fopp. — 8354 nugga.

$$\begin{array}{r}
 8354 \\
 \hline
 200496 \\
 250620 \\
 150372 \\
 400992 \\
 \hline
 33416 \mid 418735896 \mid 12531 \text{ foppikat.} \\
 \mid 33416 \cdot \cdot \cdot \cdot \mid \\
 \hline
 84575 \cdot \cdot \cdot \\
 66832 \cdot \cdot \cdot \\
 \hline
 177438 \cdot \cdot \\
 167080 \cdot \cdot \\
 \hline
 103589 \cdot \\
 100248 \cdot \\
 \hline
 33416 \\
 33416 \\
 \hline
 0
 \end{array}$$

25) Kontmaaker Rudein müüs 376 künart nõri 282 fopp. eest ärra. Päwa pärrast sedda müüs jälle sestfamast nõrist 128 künart, paljo wöttis müüd rahha wasto?

376 künart — 282 fopp. — 128 künart.

$$\begin{array}{r}
 128 \\
 \hline
 2256 \\
 564 \\
 282 \\
 \hline
 376 \mid 36096 \mid 96 \text{ fopp.} \\
 \mid 3384 \mid \\
 \hline
 2256 \\
 2256 \\
 \hline
 0
 \end{array}$$

26) Üks kaupmees müüs sidi ride künart 3 rubla eest, mis sai temma kangast, kui kangas 143 künart pitk olli?

$$\begin{array}{r} 1 \text{ künar} - 3 \text{ rubla} - 143 \text{ künart.} \\ \underline{143} \\ 429 \text{ rubla.} \end{array}$$

27) Üks inimene elas 75 aastat, ja arwati, temma ommas ellus igga päe 50 koppiko eest roga ärra sõnud. Katskem arvata, kui palju raiskas temma rahha arro järrele süin ilmas peatoidust ärra?

$$\begin{array}{r} 1 \text{ päaw} - 50 \text{ koppik.} - 75 \text{ aastat.} \\ \underline{365} \\ 375 \\ 450 \\ \underline{225} \\ 27375 \text{ päawa.} \\ \underline{50} \end{array}$$

Ta raiskas 1368750 koppiko se on: 13687 rubl. 50 koppika eest.

28) Lätti-maal külwas ja harris ja ostis üks moisnik palju linno, ja müüs neid igga aasta tuhhande Leisika kauwa. Üks kord satis Perno 225 leisikast 750 rubla eest. Pärast satis 1236 leisikast linna; palju sai ta süis rahha?

225 leisi. — 750 rubl. 1236 leisi.

$$\begin{array}{r}
 750 \\
 \hline
 61\ 800 \\
 865\ 2 \\
 \hline
 225 \left| \begin{array}{l} 927\ 000 \\ 900\ \dots \end{array} \right. 4120\ \text{rubl.} \\
 \hline
 27\ 0\ \dots \\
 22\ 5\ \dots \\
 \hline
 4\ 50\ \cdot \\
 4\ 50\ \cdot \\
 \hline
 0 \\
 0 \\
 \hline
 \hline
 \end{array}$$

29) Üks sakš rentis moisat, ning andis aasta rent summaks 5487 rubla; palju maksis ta ülle wie teistkümnne aasta?

1 aast — 5387 rubl. — 15 aast.

$$\begin{array}{r}
 15 \\
 \hline
 27435 \\
 5487 \\
 \hline
 \hline
 \end{array}$$

Ea maksis 82305 rubla.

30) Moisnik, kel head nisso kandjad maad ollid, satis linna 2 wakka nisso prowiks; ja et wiljuke hea olli, sai 2 wakka eest 24 rubla. Ostis kaupmees süs sellesamma hinnaga weel 885 wakka temma käest; palju todi moisnikule nisso wori wasto rahha koio?

2 waff. — 24 rubl. — 885 waff.

$$\begin{array}{r}
 885 \\
 \hline
 120 \\
 192 \\
 192 \\
 \hline
 2 \left| \begin{array}{l} 21240 \\ 2 \quad \cdot\cdot \end{array} \right| 10620 \text{ rubla.} \\
 \hline
 12 \cdot\cdot \\
 12 \cdot\cdot \\
 \hline
 4 \cdot \\
 4 \cdot \\
 \hline
 0 \\
 0 \\
 \hline
 \hline
 \end{array}$$

31) Kui ühhe sakfal on 21283 rubla hõbbe rahha intressi peäl, ja saab aastas 100 peält 6 rubla. Sureks kogub intressi summa ülleültse aastas?

100 pealt — 6 rubla — 21283 rubla peält.

$$\begin{array}{r}
 21283 \\
 \hline
 100 \left| \begin{array}{l} 127698 \\ 00 \end{array} \right| 1276 \text{ rubla } 98 \text{ koppikat.} \\
 \hline
 98
 \end{array}$$

32) Olleks arwata ühhe innimese wannadust 100 aastat, ja keige selle aia päiwes arwata 2 tundi päwas, mis ta tõta ärra witis; kas se süis ello aia peäle paljo wälja teeks, mis kül ühhe päwa kohta kassin arwata?

$$\begin{array}{r}
 1 \text{ päätö.} - 2 \text{ tünd.} - 365 \text{ päätö.} \\
 24 \qquad \qquad \qquad 100 \text{ aast.} \\
 \hline
 24 \text{ tundi} \qquad \qquad 36500 \text{ päätö.} \\
 \qquad \qquad \qquad 24 \\
 \hline
 146000 \\
 730 \\
 \hline
 876000 \\
 2 \\
 \hline
 24 \left| \begin{array}{l} 1752000 \\ 168 \dots \end{array} \right| 73000 \text{ tundi.} \\
 \hline
 72 \dots \\
 72 \dots \\
 \hline
 000
 \end{array}$$

33) Kui 1 leistikas wahha maksab 28 rubla 50 koppikat hõbbe rahha, mis makswad siis 4 pärkapunda ja 8 leistikast?

$$\begin{array}{r}
 1 \text{ Ekt wahha} - 28 \text{ rubl. } 50 \text{ koppk.} - 4 \text{ pärkp. } 8 \text{ Ekt} \\
 \begin{array}{r}
 100 \\
 \hline
 2850 \\
 88 \\
 \hline
 22800 \\
 22800
 \end{array}
 \end{array}$$

88 Ekt maksw. 250800 koppk. h. se on: 2508 rubla hõbbe rahha.

34) Italia maalt ostis üks meie kaupmees 100 naela walget suhkurt, ja andis selle eest 92 rubla hõbbe rahha. Paljo saab siis sedda suhkurt 350 rubla 52 koppika eest?

92 rubl. — 100 nael. — 350 rubl. 52 koppf.

3 5 0 52

100

92 | 3 5 0 52 00 | 38100 35052 koppf.

| 2 7 6 * * | naela

7 4 5 * * *

7 3 6 * * *

9 2 * *

9 2 * *

0 0

35) Üks müüs 180 künart riet 135 rubla hõbbeda eest ärra; kui ta nüüd 216 künart müüb, palju rahha saab temma siis?

180 künrt. — 135 rubl. — 216 künrt.

2 1 6

8 1 0

1 3 5

2 7 0

180 | 2 9 1 6 0 | 162 rubla.

1 8 0 * *

1 1 1 6 *

1 0 8 0 *

3 6 0

3 6 0

0

36) 57 pätkapunda rauda maksab 5472 rubla, mis makswad 25 pätkapunda II leifikast 17 naela?

57 pärlap. - 5472 rubl. - 25 pärl. 11 2/3 17 1/2		
<u>20</u>	<u>100</u>	<u>20</u>
1140	547200	511
<u>20</u>	<u>10237</u>	<u>20</u>
22800 1/2	3830400	10237 1/2
	16416	
	10944	
	54720	
<hr/>		
22800 1/2	5601686400	245688 koppikut ehk
	456000000	2456 rubla 88 koppik.
<hr/>		
	1041 : . . .	
	912 . . .	
<hr/>		
	1296 . . .	
	1140 . . .	
<hr/>		
	1568 . .	
	1368 . .	
<hr/>		
	2006 .	
	1824 .	
<hr/>		
	1824	
	1824	
<hr/>		
	0	

37) Üks kaupmees ostis 4 tosinat
 sidi sukki, ja maksid need ülleütlse ja
 ühtekokko 91 rubla 68 koppikut hõbbe
 rahha; mis siis 1 paar maksis?

4 tošn. — 91 rubla 68 koppik. — 1 paar.

12	100	
48 tüff.	48 9168	191 kopp. s. e. 1 rubl. 91
	48	koppik. hõbberahha
	436	
	432	
	48	
	48	
	0	

38) Mis maksab 12 pãrkapunda sidi, kui 65 pãrkapunda 8 leistikast 9483 rubla maksivad?

65 pãrkp. 8 £k	— 9483 rubl.	— 12 pãrkp.
20	240	20
1308 £k	379320	240 £k
	18966	
1308	2275920	1740 rubla.
	1308 . . .	
	9679 . .	
	9156 . .	
	5232 .	
	5232 .	
	0	

39) Ühhe pealiko al ollid 300 solda tit, ja neile anti üksford ülle hulga ni paljo mona, et parrajast iggamees 77 naela ja 16 lodi sai. Mitto puidi eüü neid jahhu ühtekokko?

1 mees — 77 ₤ 16 lod. — 300 meest.

	32		
	170		
	231		
	2480		
	300	4ø	
32	744000	23250	581 pudi ja 10 ₤
	64	20 . 0	
	104	32 .	
	96	32 .	
	80	5	
	64	4	
	160	10 ₤	
	160		
	0		

40) Osteti üksford Hollandi juusto
 ülle kahhe seltsi 2490 rubla eest. Wõt-
 sid siis essimene selts rahwast, kes ost-
 mas ollid, 1328 juusto, ja teine selts
 sai sedda üllejäänud jaggo, mis olli 498
 rubla eest. Mitto juusto olli ühtekokko?

2490
498
1992 rubl. — 1328 juust. — 498 rubl. eest
498
10624
11952
5312
661344

1992	561344	1328	
	5976	332	
	6374	1660	juusto oli hhtes
	5976		tolko.
	3984		
	3984		
	0		

41) Üks kaupmees ostis 7 sellitust
12 wafka 3 küllimito faere, ning hind, mis
nende eest andis, olli 3 wafka 3 küllimito
peält 2 rubla 41 koppikat hobbe rahha.
Paljo tulli kaupmehhel rahha anda?

3 waf. 3 küllm. — 2 rubl 41 k.	— 7 sellit. 12 waf.	
4	100	48
		3 küllm.
<u>15 waf.</u>	<u>241 k.</u>	<u>348</u>
		4

	1395	küllm.
	241	
	<u>1395</u>	
	5580	
	<u>2790</u>	
15	336195	22413 koppk.
	30	f. o. 224 rub.
	36	13 koppikat.
	30	hobberahha.
	<u>61</u>	
	60	
	<u>19</u>	
	15	
	<u>45</u>	
	45	
	<u>0</u>	

42) Kui 48 ₮ 9 lodi sidi maksab 618 rubla hõbbe rahha, mis maksivad siis 5 ₮?

48 ₮ 9 lodi	—	618 rubl.	—	5 ₮.
<u>32</u>		<u>160</u>		<u>32</u>
105		37080		160 lodi.
<u>144</u>		<u>618</u>		
1545 lodi.		1545 98880 64		rubla hõbbe rahha.
		<u>9270</u>		
		- 6180		
		<u>6180</u>		
		0		

43) Ühhes rügis elas 35'000,000 meest, ja summiti üksekord kruno polest 2 rubla mehhe pea peält wälja maksma; kas paljo tulli ülle rügi rahha?

1 mees — 2 rubla — 35'000,000 meest?
2

Siis tulli ülle rügi 70'000,000 rubla.

44) Üks mölder sai üht wägga head weskite rentida, mis julgeste 3 aasta, 4 ku ja 13 päwaga 3466 rubla 25 kopyikat hõbbe rahha arwas sisse saatwad. Mis tennis siis weskete 6 aasta 8 ku ja 26 päwa kohta mehhele sisse; sest ni pitte olli rendi aeg?

3 aast. 4 ku. 13 päev. - 3 4 6 6 rubl 25 f. - 6 aast. 8 f.		
12	1 0 0	12 26 pr.
40	3 4 6 6 2 5	80
30	2 4 2 6	30
1213 päeva.	2 0 7 9 7 5 0	2426 päeva.
	6 9 3 2 5 0	
	1 3 8 6 5 0 0	
	6 9 3 2 5 0	
1213	8 4 0 9 1 2 2 5 0	693250 foppf.
	7 2 7 8 o. 6932 rubl.
	1 1 3 1 1	50 foppf. hõbbe
	1 0 9 1 7	rahha.
	3 9 4 2 . . .	
	3 6 3 9 . . .	
	3 0 3 2 . .	
	2 4 2 6 . .	
	6 0 6 5 .	
	6 0 6 5 .	
	0	

45) Ühhe sakfal tulli lihha eest lihhusnikule 7 rubla 50 foppikat maksa; agga ei olnud muud rahha sadawas kui hõbbe dat. Maksis sel korral hõbbe rubla 3 rubla 75 foppikat; mitto rublad piddi sakš lihhusnikule andma?

3 rubl. 75 foppf. — 1 hõbberubl — 7 rubl. 50 f.		
100	375 750 2 rubl. hõbbe	100
375 foppf.	750 rahha.	750 foppf.
	0	

46) Ühhel kerwadel olli suur heina wudus, ja said siis ühhe walla rahwas

omina Herra käest ni palju osta, kui neil heinu tarwis olli, ning maksis puud ja 10 naela 1 rubla 70 koppikat. Sel päwal, kui keige rohkemaste müüis: ostis üks 304 pudi 6 k; teine 15 pudi 17 k; kolmas 108 pudi 32 k; neljas 25 pudi 25 k; ning wies 9 pudi 10 k. Kui need üllemal nimmetud heinad ollid wälja mõdetud, siis arwas Herra järrele, kui palju rahha sisse tuli?

A)	304	pudi	6	naela
B)	15	—	17	—
C)	108	—	32	—
E)	25	—	25	—
G)	9	—	10	—

Ühtekokko 463 pudi 10 naela.

1 puud 10 k — 170 koppk. — 463 pudi 10 k
50 k

18530	40
5100	18530 k

850

1360 .

170

30 | 3150100 | 63002 koppk. ehk 630
30...0 | rubla 2 koppikat.

15... .

15... .

010

10

0

47) Kui on osta 57 palli, 8 risti 16 ramatut 21 poognit pabberid, ja festsammast nimmetud pabberist 45 palli

maksab 6480 rubla; mis tulles siis se
 üllejäanud paber maksma?

57
 45 (mahhaarvata)

45 palli—6480 rubl.	—	12 palli 8 risti 16 ram.
10	100	10 21 poogn.
<u>450</u>	648000	fopp. 1.28
20		20
<u>9000</u>		2576
24		24
<u>36000</u>		10325
180		5152
<u>216000</u> poognit		61845
		<u>648000</u>

494760
 237380
 371070

216000 | 40075560000 | 1855 rub.
 216 * * * * 000 | 35. foppit.

1847 * * * *
 1728 * * * *
1195 * * *
 1080 * * *
1155 * *
 1080 * *
756 *
 648 *
1080
 1080

0

48) Üks kaupmees ostis 17 sellitust

35 wafka kaero, ja maksis wak 95 koppikat hõbbe rahha; agga mitte kaua parrast sedda ostis jälle 56 sellitust 43 wafka, ja andis wakkast 97 koppik. hõbbe rahha; kui palju maksid need kaerad ühtekokko?
1 wakk. — 95 koppik. — 17 sellit. 35 wafka.

48

436

68

851 wakk.

95

4255

7659

80845

Wiinne ostetud summa 264907

Ühtekokko 345752 koppikat; se on 3457 rubla 52 koppikat hõbbe rahha.

49) Olli ühhe koddanikul 10,000 rubla rahha intressi peäl, ja sai nenda kui seädus kannab, selle summa peält 600 rubl. intressi. Olli se koddanik ütlemata rahhakas mees, sest siis 15,850 rubl. weel jure andis, ja arwab, mis ue summa intress wälja teeb? 10,000 rubl. — 600 rubl. intrs. 15850 rubl.

15850

30000

4800

3000

600

10000 | 9510000 | 951 rubla.
| 0000 |

50) Kaupmees, kes kauba aianist wärga linnadega armastas, ostis 83 taalri eest 83 pârkapunda 16 Òlb linno. Subba monne pâwa pârrest olli jälle nisamma kalli hinna eest 98 pârkapunda siise ostetud. Mitto taalrid ta wimase summa eest andis, sedda katsume arwata, ja kui se rehkendud, siis katsume arwata: mis 1 pârky., 19 Òlb, 10 Òlb, 3 Òlb, 1 Òlb, 10 Òlb, 5 Òlb ja 1 nael maksab?

$$\begin{array}{r}
 83 \text{ pârky. } 16 \text{ Òlb} - 838 \text{ taalr.} - 98 \text{ pârky.} \\
 \underline{20} \qquad \qquad \qquad \underline{1960} \qquad \qquad \underline{20} \\
 1676 \text{ Òlb} \qquad \qquad \qquad 50280 \qquad \qquad \qquad 1960 \text{ Òlb} \\
 \qquad \qquad \qquad \underline{7542} \\
 \qquad \qquad \qquad 838
 \end{array}$$

$$\begin{array}{r}
 1676 \overline{) 1642480} \quad 980 \text{ taalrid.} \\
 \underline{15084} \quad \cdot \cdot \\
 13408 \cdot \\
 \underline{13408} \cdot \\
 0
 \end{array}$$

98 pârky. — 980 taalrid — 1 pârky.

$$\begin{array}{r}
 1 \\
 98 \overline{) 980} \quad 10 \text{ taalrid.} \\
 \underline{98} \\
 0
 \end{array}$$

1 pârky. — 10 taalrid — 19 leisi.

$$\begin{array}{r}
 20 \text{ Òlb} \qquad \qquad \qquad 19 \\
 \underline{20} \\
 20 \overline{) 190} \quad 9 \text{ taalrid } 20 \text{ marki *)} \\
 \underline{180} \\
 1
 \end{array}$$

*) Taaler on 40 marki, ja kirjutakse mark selle märgiga

10 £ makswad 5 taalrid.

10 £ — 5 taalr. — 3 £

$$\begin{array}{r|l|l} 10 & 15 & 1 \text{ taalr. } 20 \text{ £} \\ & 10 & \\ \hline & 5 & \\ \hline & 10 & \end{array}$$

3 £ — 1 taalr. 20 £ — 1 £

$$\begin{array}{r|l|l} 3 & 60 & 20 \text{ £} \\ & 6 & \\ \hline & 0 & \end{array}$$

1 £ — 20 £ — 10 £

$$\begin{array}{r|l|l} 20 & 200 & 10 \text{ £} \\ & 20 & \\ \hline & 0 & \end{array}$$

10 £ — 10 £ — 5 £

$$\begin{array}{r|l|l} 10 & 50 & 5 \text{ £} \\ & 50 & \\ \hline & 0 & \end{array}$$

5 £ — 5 £ — 1 £

$$\begin{array}{r|l|l} 5 & 5 & 1 \text{ makswad 5 £ mark.} \\ & 5 & \\ \hline & 0 & \end{array}$$

PF (a) RU 20. - 1139/57

REB-823

Holter

E⁵₂₆₂ a (E 13.958)

[$\frac{5}{262}$]^a